

Hrvatski Glasnik

GLASILO HRVATSKOG KULTURNOG DRUŠTVA "NAPREDAK" ŽUPE SOLI

Godina II

Broj 29

Tuzla, 1. listopada 1994.

Cijena 1 DEM

3 KUNE

SVETI OTAC U HRVATSKOJ

INTERVIEW:

č.s. Snježna Stjepandić

fra. Sjepan Pavić

Josip Manolić

To je dojam koji se ima kad se problem promatra iz točke slobodne, oslobođene, i dijela tzv. Bosne. Dodavanje poznatih atributa Republici Bosni više ne pomaže mnogo i od toga se pomalo odustaje. Ortodoksna manjina, koja je uzela efikasne organizacione punktove Partije i Socijalističkog saveza, svrće u njih poznate konverte, uvijek pravovjerne građane, bezpogovorne provoditelje pisama i rezolucija onog ili ovog Komiteta. Sa strastvenom religioznom gorljivošću ateističke vjere sada provode materijale organa i organizacija kojima je na srcu više pakistanski nego turski model. Uz to su u velikom dugu, prema novoj staroj vjeri, i novom poretku pa se moraju dokazivati, što od njih čini veće katolike od Sv. Oca. Pripadaju generaciji koja kada uđe u crkvu ili džamiju izgleda onako kako izgleda Mladić kad se križa.

Bilo je očekivati da će se u zauzetim prostorijama i institucijama sa otprilike postojećim namještajem i hardverom instalirati neki novi software. Međutim, novi software je vrlo sličan. Njegov dominantni sadržaj je agresivno lažnopobjedničko ideologiziranje uz pomoć religijskog i jasno definiranog programa organa i organizacija čije fašistoidne obrise pokriva demokratska sila većine po principu jedan glas - jedan čovjek. Bosna jedinstvena, nedjeljiva demokratska, multinacionalna, multi-konfesionalna, sekularna ne postoji. Takav bi mogao biti onaj njen dio oko Tuzla, Zenice, Konjica, Sarajeva, ali posljednje velikih pobjeda i oslobodjenja te otpora i obrana od pobjeda i oslobodjenja, i tome dijelu domovine sve manje pristaju navedeni atributi. Iz takve Bosne bježi i njen narod i narodi. Dio naroda i pojedini

narodi bi ostali u Federaciji, ali ona se teško kopiti i prima a njeni konstitutivni akti se stežu i rastežu kao i svi akti doneseni tijekom ovoga rata. To je savez na država čiji teritorij je manji od njenih konstituirajućih jedinica. Uglavnom je predstavljaju Predsjedništvo i predsjednik Republike i njihove institucije a vrlo slabo predsjednik i institucije Federacije. Predsjedništvo i predsjednik imaju jednu armiju a Federacija najmanje dvije. Veliki uspjeh Federacije je u tome da se dvije armije ne tuku između sebe. Na ovakvim paradoksima počiva Federacija, čiji jedini siguran raison d'être jeste činjenica da se u ovom vremenu bez nje ne može jer bi sve otišlo helac. A konfederacija? Jedni ne mogu bez nje, drugi ne mogu s njom a trenutno njena ideja dobro dođe švercerima i vojnim bjeguncima. Ipak iz svega ovoga mogli bi se

izvući zaključci. Što je više Federacije više građana ostaje u Bosni. Slobodna a naročito jako oslobođena Bosna odgovara samo pravovjernima ma sa koje strane oni dolazili. Za ostale, Federacija je nada, a konfederacija Zapad.

Inače, svijetu primamljivi koncept Bosne sa atributima te multi ovo, multi ono, sve teže prolazi. Predstavu o tom konceptu u Tuzli za sada učinkovilije podupiru samo osunečena građanska općija, djevojački Napretkov zbor, naš Lord Mayor, te gardijan koji dijeli caritas, haman "Ni po babu ni po konfesiji". U slobodnom i oslobođenom dijelu Bosne, sve je više arapskih građana, a sve manje građana. Arapi su dobri ljudi, i mene godinama snabdijevaju ruskim čajem.

Aždahogly

Datumi

Dvije godine Drugog korpusa

Najveći, najorganiziraniji i po svemu najuspješniji korpus u sastavu Armije BiH, 2. korpus, obilježio je dvije godine formiranja. U širem programu obilježavanja tog datuma, priređeno je više izložbi, rasprava za okruglim stolom, a na sam dan formiranja, 29. rujna, uz prijem obitelji palih boraca, priređena je svečana akademija.

Drugi korpus je u dosadašnjim oslobodilačkim operacijama, postigao najveće vojničke uspjehe, između ostalog zahvaljujući i činjenici što, na sreću, na području koje obuhvata, nije bilo muslimansko-hrvatskih sukoba. Zahvaljujući i toj činjenici, te riješenosti da se istraje na zajedničkom putu do slobode, u mnogim brigadama Armije BiH, nalazi se i veliki broj Hrvata. Uz to, nakon rasformiranja 115. brigade "Zrinski" u sastavu 2. korpusa je i 108. brigada HVO "Bosanska Posavina", što sve zajedno čini najčvršći obrambeni stup otpora velikosrpskoj propagandnoj i osvajačkoj mašineriji. Povodom druge godišnjice formiranja 2. korpusa, čiji je prvi zapovjednik bio Željko Knez, dodijeljena su vojnička odličja, te nedavno ustanovljeni Orden heroja oslobodilačkog rata, kao najviše društveno priznanje u BiH, a posmrtno je dodijeljen trojici heroja oslobodilačkog rata.

Igre oko predajnika TV Tuzla

TEHNIKA ILI POLITIKA

Televizija Tuzla nije emitirala svoj program 10. rujna, usprkos najavi da će to učiniti u 23. sata, kada svakodnevno počinje uobičajeni reprizni ciklus. Jednostavno, sa relejne stanice Ilinčica nije bilo nikakvog signala, predajnika 36. kanala UHF opsega. Tehničari TV Tuzla su se te večeri rastrčali kako bi pronašli jedinog čovjeka, inače radnika TV BiH, koji posjeduje ključ od relejne stanice Ilinčica. Na nesreću, to im nije pošlo za rukom, a u međuvremenu se ispostavilo da i Tuzlanska pošta, također ima ključ od relejne stanice Ilinčica, ali tehničari TVT, nekoga nisu uspjeli naći. Tako su gledatelji ostali uskraćeni, a razloge za takvo nešto nitko nije objelodanio.

Ono što se dogodilo sljedećeg dana, 11. rujna ujutro, zaprepastilo je tehničare TV Tuzla. Predajnik je počeo raditi "sam od sebe", kao da ništa nije bilo. Zaključak poznavatelja ove struke jeste da se radi o namjernom isključenju ovog predajnika, iz za sada nepoznatih razloga. Na takav zaključak navodi činjenica da je relejna stanica Ilinčica imala uredno napajanje električnom energijom, budući da je predajnik TV BiH, (sedmi kanal VHF opsega) normalno radio. Sabotaža sa političkim predznakom ili ne, možda će utvrditi policija. Sumnju da se radi o provokaciji, navodi i to što je te večeri u Zagrebu trajala ceremonija dočeka Pape Ivana Pavla II., uz prijenos misnog slavlja. Ni TV BiH se nije udostojila da emitira nešto više osim dvadeset-sekundnog uključenja jer je nekakva utakmica u Zenici bila - važnija!

Izborna skupština Općinskog odbora HDZ-a

ZVONAR PONOVO
PREDSJEDNIK

Na nedavnoj izbornoj skupštini HDZ-a Tuzle, održanoj 18. rujna, objelodanjene su određene organizacione promjene, te izvršen izbor novog rukovodstva, po odredbama novog Statuta. Tako je gospodin Ante Zvonar, ponovno izabran za predsjednika Općinskog odbora HDZ-a Tuzle. Novost koju predviđa Statut HDZ-a je i to što općinskom organizacijom HDZ-a više neće upravljati Predsjedništvo, već Općinski odbor, koji prema odredbama Statuta, može brojati od 9 do 17 članova. Ovom prilikom odlučeno je da Općinski odbor HDZ-a Tuzla, broji sedamnaest članova. Tajnim izjašnjavanjem, na Izornoj skupštini je izabrano trinaest članova, dok će shodno mogućnostima koje pruža Statut, četiri člana biti kooptirana na prvoj narednoj sjednici Općinskog odbora HDZ-a.

Uz potvrđivanje povjerenja Anti Zvonaru, kao predsjedniku, na Izornoj skupštini su izabrana i dva dopredsjednika, a to su Ivica Marinović i Pejo Banović.

Lipnica

SVEČANOST NA BLAGDAN
MALE GOSPE

Blagdan rođenja Blažene Djevice Marije ili Mala Gospa svečano je obilježen u kapelici u Lipnici, u nazočnosti velikog broja Lipničana i gostiju iz susjednih sela. Misno slavlje je predvodio župnik iz Šikare fra Martin Antunović uz koncelebraciju gvardijana tuzlanskog samostana fra Petra Matanovića uz glazbenu pratnju Vedrane Šimić i Ane Mazić. Poslije mise uz domaće glazbenike razvilo se i kolo i pravo narodno veselje, kao nekada u mirno vrijeme. Susretljivi i ljubazni domaćini su dobro počastili goste domaćim specijalitetima, kako je to običaj u ovom kraju.

U kapelici se nalazi veoma poznata slika čudotvorne Majke Božje. Slika se nalazila u Franjevačkom samostanu na Gradovrhu i kada su franjevci 1690. godine morali napustiti samostan, ostala je u zaključanoj crkvi i prije no što su Turci porušili samostan beg Nuragić je sklonio sliku u svoj ambar, gdje ju je čuvao kao svetinju. Kasnije je župnik otkupio sliku od bega i postavio na oltar u Lipnici. Čudotvornoj slici Bogorodice već tada je narod pokazivao osobito štovanje. Ljudi su dolazili iz najudaljenijih krajeva i molili zagovor Blažene Djevice Marije. Slika je 1987. godine restaurirana i kao takva bila je u sastavu poznate izložbe te godine pod nazivom "Blago franjevačkih samostana".

Blažena Djevice Marija najljepša je i najdraža Žena svijeta. Sveti Joakin i Ana darovali su joj zemaljski život, a sam Bog je Mariju od vječnosti odabrao po ljepoti duše i plemenitosti srca, po krasoti same milosti, pune dobrote, ljubavi i poniznosti. Odabrana je i objavljena kao ZVIJEZDA PRETHODNICA BOLJEGA SVIJETA koji nam otvara Marijin Sin - Isus Krist.

Marija je bila i ostala istinski znak radosne nade u ovoj velikoj nevolji u kojoj se nalazimo. U njoj je ZORA NADE. Mi se nadamo i vjerujemo da ćemo zagovorom Blažene Djevice Marije isprobiti milost za sve naše patnje i da će nam Bog donijeti toliko željeni mir. Marija je naša svemoćna zagovornica kod svoga Sina, jer nas zagovara kao njegova Majka. Bezgrešna Djevice Marija bila je i ostala svima nama primjer i uzor, poziv i ohrabrenje da ne klonemo, da ne sustanemo na putu prema vječnosti.

J. N.

Hrvatski dom

Podružnice u Ljubačama i
Njemačkoj

Nakon Lipnice, Husina, Šićkog Broda, Dragunje... Hrvatski dom ovih dana osniva svoju podružnicu i u Ljubačama. Zapravo, osnivačka svečanost je zakazana za subotu 30. rujna, na sam dan izlaska ovog broja "Hrvatskog Glasnika". Kao i obično, prilikom osnivačkih skupova Hrvatskog doma, vjerujemo da će biti svečano i za pamćenje, a detaljnije informacije o tom događaju, objavit ćemo u narednom broju.

Iz Hrvatskog doma stižu informacije i o skorom osnivanju podružnice u Njemačkoj, gdje već desetljećima živi i radi veliki broj zemljaka iz tuzlanskog kraja. Neslužbeno saznajemo da će podružnica Društva "Hrvatski dom" biti formirana u Frankfurtu, a o tome ćemo također nešto više pisati u narednom broju.

hotel tuzla

75000 TUZLA
REPUBLIKA
BOSNA I HERCEGOVINA
M. FIZOVIĆA FSKA 15
TEL. 075/22 17 77 i 31 021

Izjava za press MKCK

Zadnja faza
etničkog čišćenja

Više od 2.500 Muslimana je natjerano da prede crtu fronte između Bijeljine i Tuzle u noći između 18. i 19. rujna. Tijekom prelaska dvije osobe su preminule, a veliki broj lica je trebao hitan bolnički tretman po dolasku. Delegati Međunarodnog komiteta Crvenog križa (MKCK) su pomogli pri transportu najscrpjenijih lica od crte razgraničenja do obližnjeg sela Babina Luka, gdje su istim pružili prvu pomoć.

Tijekom tri prethodna dana, delegatima MKCK iz predstavništva u Bijeljini konačno je dozvoljen pristup 220 Muslimana koji su bili uhićeni tijekom prethodnih protjerivanja i natjerani na rad u području Lopara. Po mišljenju MKCK, broj zatočenika u tom području bi mogao biti i mnogo viši.

MKCK napominje da se protjerivanja nastavljaju u velikom broju usprkos ponovljenim garancijama od strane najviših predstavnika vlasti bosanskih Srba. Postoji bojazan da etničko čišćenje ulazi u svoju posljednju fazu u području Bijeljine. Nakon apela upućenog 7. rujna od strane svog predsjednika, MKCK još jednom poziva sve strane u sukobu, kao i Međunarodnu zajednicu da okonča neprihvatljivu praksu protjerivanja manjina, što uzrokuje ogromnu ljudsku tragediju.

Hrvatsko-bosanskohercegovački dijalog u Zagrebu

Dogovorom do zajedničkog
interesa

Dana 13. rujna u Zagrebu su se još jednom sastali predsjednici Tuđman i Izetbegović gdje je vođen dijalog o provođenju Washingtonskog sporazuma: konstituiranju organa Federacije, o suradnji poduzeća BiH i Hrvatske o otvaranju cesta i drugim pitanjima.

Hrvatski Glasnik prenosi zaključke koji su u Zagrebu objavljeni u izvornoj verziji, a pod naslovom "Odnosi između Republike Hrvatske i Republike Bosne i Hercegovine."

S ciljem unapređenja gospodarske suradnje izaslanstva su se suglasila o sadržaju Ugovora o carinskoj suradnji, koji je spreman za potpisivanje. Postignuta je i suglasnost o Sporazumu o željezničkom prometu. Sjedećih dana nastavit će se pregovori o zaključivanju Ugovora o gospodarskoj suradnji. Izaslanstva su se također suglasila da se što prije pristupi usklađivanju stavova o sadržaju ugovora kojim će se odrediti pitanje zaštite imovine, korištenje luke Ploče i prolaska kroz općinu Neum.

Izaslanstvo Republike Hrvatske i Republike Bosne i Hercegovine sporazumjeli su se i da do potpune uspostave diplomatsko-konzularne mreže obilju država, jedna država može obavljati diplomatsko-konzularne poslove za potrebe druge. To se odnosi na Tunis, Katar, Libiju, Saudijsku Arabiju, Pakistan i Maleziju, u kojima će diplomatsko-konzularne poslove za potrebe Republike Hrvatske obavljati predstavništva R BiH. U Japanu, Kini, Indiji, Južnoafričkoj Republici, Portugalu, Čileu i Argentini, diplomatsko konzularne poslove za potrebe Republike Bosne i Hercegovine obavljat će predstavništva Republike Hrvatske.

Postignuta je i suglasnost o imenovanju zajedničke skupine televizija Hrvatske i BiH, koja će napraviti zajednički program ili emisiju da bi se jednom tjedno obavještavala javnost obilju republika o međusobnoj suradnji i uspostavi konfederacije R BiH i

U dijelu zaključka pod imenom Provedba Ustava Federacije BiH kaže se da su izaslanstva zaključila da se u svim općinama Federacije BiH formiraju prijelazni organi vlasti u skladu sa Ustavom Federacije BiH do 30. rujna, a veležupanijski organi do 31. listopada ove godine. Zaključeno je također da se uporedno izvrši i popuna federalnih tijela, te odmah počne s procesom dopune Vlade.

Ako u dogovorenom roku ne budu osnovana prijelazna ustavnog tijela veležupanije, Vlada će, prema zaključku, imenovati privremene povjerenike sa zadatkom da osiguraju konstituiranje tih tijela. Federacija će pak preporučiti Ustavotvornoj skupštini da pristupi donošenju propisa o lokalnoj samoupravi.

U skladu sa Splitskim sporazumom dogovoreno je da treba osigurati potpuno zajedničko zapovjedništvo Armije BiH i HVO, te nastaviti sa radom na pripremama federalnih propisa o konačnom uređenju vojske u Federaciji, suglasno Ustavu Federacije BiH.

Izaslanstva su predložili tijelima Federacije da što prije donesu odgovarajuće propise i mjere kojima će se osigurati slobodan protok ljudi, roba i usluga, te uskladiti režim naplate svih dažbina.

Radi osiguranja slobodnog kretanja ljudi i roba u Federaciji, izaslanstva su se suglasila da cestovni promet između Metkovića (Doljani) i Doboja, te željeznička pruga od granice Republike Hrvatske do Sarajeva do konstituiranja veležupanijskih tijela osiguravaju isključivo federalna tijela. Sastav federalne policije, koji će kontrolirati ove komunikacije bit će nacionalno ujednačen, prema nacionalnom sastavu veležupanije na čijem se području ove prometnice nalaze. Vlada Federacije će urediti režim korištenja ovih prometnica, carinski nadzor i druga pitanja vezana za uvoz i robni promet u roku od 14 dana. Vlada će također prioritarno osigurati zaobilaženje pontonskih mostova, kao i popravak i zaobilaženje mostova na željezničkim prugama.

Objekti strane su se suglasile da se prognanima, izbjeglim i raseljenima prije zime osigura povratak na ognjišta, koji neće biti ničim uvjetovan uz jamčenje sigurnosti osoba i imovine. Posebno se jamči sloboda kretanja i rada svih humanitarnih i zdravstvenih organizacija i

Humanisti u Frankfurtu

DOBRO JE ČINITI
DOBRO

Pod ovim motom i nazivom formiran je Fond za ranjene hrvatske branitelje pri Hrvatskoj katoličkoj misiji u kome je dosada prikupljeno oko 200 tisuća maraka

Zbližavanje i skrb za ranjene hrvatske branitelje na liječenje u Frankfurtu na Majni, plemena je ideja nastala i realizirana u okviru ovdajšnje Hrvatske katoličke misije. Pod motom "Dobro je činiti dobro" osnovan je ožujka 1992. godine istoimeni Fond za ranjene hrvatske branitelje, koji je zahvaljujući ljudima dobre volje stasao u svojevrsnu humanitarnu instituciju. Vrijednost urađenog ne može se mjeriti samo prikupljenim sredstvima, a ona iznose oko 200.000 njemačkih maraka i iskjučivo se uplaćuju na bankovni račun Fonda (Nr. 801046) kod Frankfurter Sparkasse.

U Fondu "Dobro je činiti dobro" odaju zahvalnost hrvatskim sportskim društvima (NK Dubrovnik, Croača, Hrvatsko-njemački klub Fechenheim), te svim organizatorima koji im dopuštaju da na njihovim priredbama ili skupovima rade na prikupljanju pomoći. Posebice zahvaljuju župniku fra Leu Delaš iz frankfurtske Misije kao svom pokrovitelju.

U Fondu se bave i drugim poslovima u svezi s ranjenim hrvatskim braniteljima. Tu prije svega vrijedi istaći zbrinjavanje ranjenih privatno, dok čekaju protezu, da bi se uštedjeli bolnički troškovi, te posjete onima koji su smješteni u bolnici. Uz to Fond snosi troškove puta branitelja za povratak u Domovinu, vodi brigu o ortopedskim tehničarima koji se nalaze na specijalizaciji u Frankfurtu (da bi se po povratku osposobili za samostalnu izradu proteza), te obavlja različite formalnosti u svezi termina s ortopedskom tvirkom "Habermann".

U spisku od pedesetak hrvatskih branitelja kojima je dosada data pomoć od strane Fonda našlo smo i na imena iz BiH: Ivo Bilušić iz Brčkog, Dragan Džambo iz Maglaja, Ante Jukić iz Livna itd. Kažemo pomoć, jer cijena proteze iznosi deset do dvadeset tisuća maraka, a najmodernija je i do 50 tisuća, dok su invalidska kolica do pet tisuća maraka. Inače, najčešće je riječ o prazniku pomoći za dobijanje proteze ruke.

A što pružena pomoć znači za ranjene branitelje možda najbolje govore riječi prvog čovjeka Fonda, gospodina Mirka Kloboučara:

"Želim stvoriti duboku ljudsku vezu između onih koji pružaju pomoć i onih koji primaju, jer znamo da osobna topla riječ krijepi bolesnika i moralno ga uzdiže... I dok očekujemo dobrohotnost naših ljudi prema braniteljima, molim čemo da u nadi mira, s mnogo dobre volje izdržimo ovo svoje kalvarijsko vrijeme, podržavajući i dalje jedni druge."

Mi bismo, na kraju, dodali da humanisti ovog njemačkog grada zaista mogu očekivati dar "dobre volje", jer čine dobro, a ono se, kako uči stara mudrost - vraća dobrim.

A. UZUNOVIĆ

Interview: Snježna Stjepandić, Provincijalna glavarica Družbe "Kćeri Božje ljubavi" govori za HG.

Radom se spasimo

Sjećate li se kada je počela sjećati šume po gradu i okolo njega. Prvo su posječeni hrastovi koje su u svome gaju uzgojile časne sestre Družbe "Kćeri Božje ljubavi". Njihov progon iz Bosne, 1949. i oduzimanje njihove imovine, tretiran je od komunističke vlasti kao revolucionarni čin ukidanja religije kao opijuma za narod. Kakve veze imaju odgojeni hrastovi sa religijom i vlašću pokazalo se onda kada je dozvoljena sjećati šume za povlašćena lica. Prvo je stradao perivoj koji su uzgojile časne sestre "Kćeri Božje ljubavi". Tamo su bili su najdeblji i najpristupačniji hrastovi. O "Kćerima Božje ljubavi" u Breškama i Tuzli kružile su obskurne priče o njihovom progonu i oduzimanju njihove imovine. Te priče su se počelo govoriti o sječi hrastova i povratu otete imovine. Razgovaramo sa njihovom provincijalnom glavaricom čiji se provincijalat, nakon progona iz Bosne nalazi u Zagrebu.

njima skrbiti. Družba "Kćeri Božje ljubavi" utemeljena je 1868. godine u Beču.

HG - Vaša Družba je, uskoro, gotovo isto bila poznata i priznata u Sarajevu i Tuzli, koliko i u Beču.

Sestra Snježna - Vrhbosanski nadbiskup Josip Stadler, 1882, susreće se u Beču sa našom utemeljiteljicom i poziva je u Sarajevo. Sestra Franciska je prihvatila poziv i došla u Sarajevo 28. travnja 1882. Već u jesen ove godine otvara školu, Zavod Sv. Josipa. To je prva

učiteljska škola u Bosni i Hercegovini. Već 1883. dolazi u Tuzlu i osniva školu "Kraljice svete krunice". Narednih 12 godina, naša utemeljiteljica 20 puta dolazi u Bosnu. Napravljen je Zavod Sv. Josipa te zgrada na Betaniji u Sarajevu. Gradi se u Tuzli i Breškama. Sve se to dešava za vrijeme Austrougarske. Iz Bosne smo se proširili u Hrvatsku pa u Makedoniju i Albaniju.

HG - Što danas radi i kako djeluje Družba "Kćeri Božje ljubavi"?

Sestra Snježna - Družba se dijeli na 12 provincija, u Austriji, Slovačkoj, Češkoj, Poljskoj, Engleskoj. Imamo tri provincije u Americi, dvije u Brazilu. Vrhovna uprava je u Rimu gdje je generalna glavarica. Naša provincija je najveća u društvu i imamo 285 sestara na teritoriju bivše Jugoslavije. Sjedište nam je u Zagrebu nakon što su nas protjerali iz Sarajeva i iz Bosne, 1949. Tada su nam oduzete sve kuće i imovina. Naša provincija skrbi nad sestrama u pet država: Hrvatskoj, Bosni, Makedoniji, Kosovu i Albaniji. Nakon što su nas rastjerali i zatvorili nam škole, 1949, sestre su se našle na ulici. Otišli smo u katoličke župe i, uglavnom podučavale katehizis.

HG - Kako se danas sestre školuju?

Sestra Snježna - Nakon srednje škole, upisuju se na pedagošku ili muzičku akademiju, ili na teologiju. Ali sve sestre imaju poduku u kuhanju, šivanju i drugim vještinama potrebnim u vođenju domaćinstva. U Bosni imamo 25 sestara. Iz Bosne smo povukli mlade i starije sestre. U Samostanu Sv. Petra i Pavla su naše sestre Zdravka i Klementina. (Slika sa paradizom). One i danas u svom vrtu u Breškama pokazuju da i u ratu se radom može mnogo postići i da ne treba čekati da nas spašavaju gladi humanitarne organizacije iz bijeloga svijeta.

A. Lj.

HG - Odgovorni urednik HG je jedan od onih Hrvata katolika, koji su se udaljili od crkve, i pošto ono što se dogodilo "Kćerima Božje ljubavi", nisu shvaćali, počeli su prihvaćati. Sada kada se smjerno vraćamo istini da ne vrijedi hiniti da ste nešto drugo, već da valja nositi križ da ste Hrvat iz Bosne i katolik svako saznanje i nauk o onome što smo zaboravili grije dušu i krijepti tijelo.

Sestra Snježna - Družbu "Kćeri Božje ljubavi" osnovala je Franciska Lechner, učiteljica, rođena u Edlingu u Bavarskoj. Ona je shvatila veliki problem svoga vremena, žene koje zbog ekonomskih razloga napuštaju selo i dolaze u grad kao tvorničke radnice i kućne pomoćnice, pa osniva Družbu koja će o

Interview: Fra Stjepan Pavić, ravnatelj Franjevačke gimnazije u Visokom.

Vratit ćemo se u Visoko

HG - Dakle, fra Stjepane, evo napredujete. Lijepo vam je. Na moru ste.

Fra Stjepan Pavić - Na moru smo evo već treću godinu, a već na početku našeg boravka ovdje, jedan novinar pišući o izbjeglicama u svom rodnom mjestu u Dalmaciji, napisao je da je izbjeglicama i prognanicima koji su na Jadranu mora dosta za čitav život. Ne možemo se požaliti na naš smještaj u hotelu "Slavija" u Baškoj Vodi, ali ostaje Visoko, mjesto koje mi ne možemo naći nigdje u Europi i svijetu. To je prostor koji je pravljen za nas i prema našim potrebama. U Visokom je dio našeg srca, naša povijest, naše emocije, naša čežnja. Čim prilike dopuste vraćamo se u Visoko.

HG - Prilično sam informiran o Visočkoj franjevačkoj gimnaziji. Bio sam njezin učenik i meni su predavali znameniti profesori: fra Lujo Zloušić, fra Rastislav Drlić, fra Paško Vešara. Kako stvari sada stoje? Tko su i kakvi su sadašnji profesori?

Fra Stjepan - Svi ovi koje ste pomenuli bili su i moji profesori. Među njima su još i fra Domagoj Šimić, fra Berislav Avranović, i moram spomenuti i jednog koji je vama, pa i starijim od vas predavao a još i danas je među nama i predaje filozofiju, povijest umjetnosti i engleski jezik fra Ignacija Gavrana. Ušao je u osamdeset i prvu godinu, a bolji je i čiliji od svih nas. Ali, stasali su i neki novi njegovi, pa čak i moji đaci, i sa nama zajedno predaju. I danas svaki predmet predaje profesor koji je završio odgovarajući fakultet. Danas nemamo niti jednoga koji bi predavao nešto što nije studirao. Imamo 14 profesora

kvenci, žive i političari. Imaju li fratri svoju politiku?

Fra Stjepan - Mi smo ovdje izgnanici i dobro smo prihvaćeni od hrvatske vlasti. Predstavnici te vlasti prilikom svakog susreta naglašavaju kako naša politika spram Bosne nije dobra, ali ne prave nam nikakve teškoće. Jedan od njih koji nas najiskrenije voli i cijeni, uvijek nas podržava i pomaže, nikada ne propusti priliku da nam ne saopći kako se s našom politikom u Bosni ne slaže. To pokazuje da mi imamo svoju politiku prema Bosni koja je drukčija ali je ne trebamo skrivati niti je se plašiti. Bosna je naša duša, za nju živimo i o njoj imamo svoj stav i politiku. Ovdje su bili i ljudi iz vlade Herceg Bosne. Čudili su se da se mi njima nismo obraćali za pomoć. Rekli smo da nećemo činiti ništa što bi moglo dovesti u pitanje naš povratak u Visoko. Mi smo još uvijek Visočka franjevačka gimnazija. I ovdje izdajemo svjedodžbe bez ikakvih oznaka osim: Republika Bosna i Hercegovina, Franjevačka gimnazija u Visokom.

HG - Ipak da nije Herceg Bosne i HDZ-a tko bi u ime bosanskih Hrvata išao u Washington?

Fra Stjepan - Fratri ne vode nikakvu politiku radi sebe jer njima politika ne treba. Jedina politika koja nas zanima jeste

Za urednika HG, koji je bio konviktorac Visočke franjevačke gimnazije sve dok konvikt nije bio oduzet i zatvoren, bilo je dosta uzbuđenja i ponosa razgovarati sa ravnateljem Franjevačke gimnazije u Visokom, koja je na dobrom putu da ponovo zauzme ono mjesto u našem odgojnom sustavu koje je nekad imala i koje joj je oduzeto iz čisto ideoloških razloga. Veoma često, učenicima Franjevačke gimnazije u Visokom mnoga vrata bila su otvorena i od onih koji su je ukidali.

i četvoricu studenata koji će za koju godinu biti članovi našeg nastavnčkog zbora.

HG - Recite nam nešto o sjemeništarcima. Vidimo ih ovdje oko nas. Mladi, bistri i dobro i moderno obučeni.

Fra Stjepan - Zadnje tri godine otkako sam ravnatelj Gimnazije, primjetan je utjecaj onih promjena koje su se dogodile u društvu. Gimnazija, koja niti u jednom trenutku postojanja nije izgubila ugled vrsne školske institucije, uskoro će ponovo i formalno biti prihvaćena i priznata od društva i vlasti. Interes učenika za našu Gimnaziju je porastao, tako da smo školske 1991/92, upisali u prvi razred 60 učenika, što je više nego ikada u njejoj povijesti. Medjutim, u našoj Gimnaziji zahtjevi su vrlo visoki i u pogledu programa i u pogledu ljudi koji u njoj predaju, tako da je od onih koji su se 1991. upisali, sada upisuju četvrti razred samo 17 učenika. Svi, osim četvero ili petoro njih napustili su Gimnaziju zbog slabog učenja i neprikladnog vladanja prema kriterijumima naše zajednice. Dakle, veliki problem je oskudno znanje naših učenika doneseno iz osnovne škole i nedostatak volje da se uklope u naš stil života i učenja.

HG - Fratri se ne mogu baviti politikom, ali žive sa narodom i u narodu. Od naroda, u krajnoj konze-

dobro hrvatskog naroda svugdje a posebice u Bosni, gdje su oni djelatni. Ako su rezultati bilo koje politike kobni po narod ne možemo prihvatiti tu politiku. Niti jednom hrvatskom političaru u Herceg Bosni ne bih pripisao zlu volju, ali među njima ima ljudi koji imaju prelamu iskustva kako urediti život sa drugima. Kod svih nacija, kod svih vjera, demoniziranje onog drugog nanosi štetu. Oni u Zagrebu, također, ne poznaju dovoljno Bosnu. Više smo upoznavali svijet nego one dijelove domovine gdje žive naši ljudi. I mi Hrvati iz Bosne, išli smo upoznavati Europu i svijet prije nego naše lijepe krajeve kao Zagorje, Međimurje ili Knin. Medjutim, time se ne bi smjeli ispričavati političari. Političaru trebaju biti dostupne informacije o narodu kojeg vodi, i treba biti u kontaktu s ljudima iz krajeva koje predstavlja.

HG - Jeste li čitali HG?

Fra Stjepan - Moram priznati da je HG, pored Stečka kojeg izdaju sarajevski hrvatski intelektualci, jedno od najljepših iznenađenja za mene. Ljudima koji su pokrenuli ovaj list treba čestitati jer postoje krajevi u kojima ima mnogo više Hrvata koji nemaju ništa čestito na području informiranja i kulturnog djelovanja.

HG - To treba zahvaliti našem vještom ravnatelju, fra Petru Matanoviću. Kao što vi nikada ne odbacujete svoje frabatale, tako ni on nije odbacio Hrvate komunjare koji su mu prišli, već im naredio pokoru kakva je praviljenje "Hrvatskog Glasnika".

A. Lj.

"Rato" i novinarstvo

Mjera u svemu, ničeg previše

- Ja narodu ne bih rekao ništa dok se rat ne završi, a onda bih mu rekao tko je pobijedio, kaže jedan vojni cenzor

***

Delegacija Helsinškog parlamenta građana nedavno je boravila u Tuzli. Da bi dobila istinite informacije o životu u našoj sredini, i pružila konkretnu pomoć u ostvarivanju građanskih prava, visoka tročlana delegacija u sastavu predsjednica Parlamenta, gospođa Meri Keldor, Mint Jan Fober i Igor Blažević, posjetila je Franjevački samostan i vodila razgovor s gvardijanom fra Petrom Matanovićem. Gospodin Matanović, slobodni smo reći, uvaženi i cijenjeni svećenik i građanin našeg grada i slobodne tuzlanske teritorije, a i šire, bez dlake na jeziku je iznio svoje dojmove i procjene. Rekao je da je život i u ovoj sredini kompliciraniji nego što izgleda na prvi pogled. Rekao je da je ovdje došlo do polarizacije još dok je trajao rat u Hrvatskoj. Jer, ovdje je u neku ruku bio centar za planiranje i izvođenje akcija bivše JNA u Sloveniji i Hrvatskoj (eskadrile migova s tuzlanskog aerodroma su uzlijetale i prospale arsenale "krmača" i drugih ubojitih oružja po Vukovaru, Vinkovcima, Osijeku, Slavenskom Brodu, a Tuzlaci su to mirno prihvatili). Da bi se shvatilo da će rat zahvatiti BiH, morala je mečka da zaigra pred vratima. Po mišljenju tuzlanskog gvardijana to se održava i dan danas.

Ovdje je, ipak, takva situacija, rekao je gvardijan fra Petar Matanović, koja nije bez nade u bolju budućnost. Istina je da su politički interesi nemilosrdni. Političari su zacrtali cilj i ne biraju sredstva. To je karakteristično za sve

"igraču" u ovom ratu, od onih u Europi do naših na Balkanu. To se mora stalno imati na pameti, rekao je europskim parlamentarcima gvardijan Franjevačkog samostana u Tuzli fra Petar Matanović.

I dodao je:

Mi smo ovdje uspjeli sačuvati minimum zajedničkog života. I baš je to ono što nam daje nade da se zajednički može živjeti. Ovdje, i na prostoru cijele bivše "Juge" obični ljudi su silno izmanipulirani. Ljudi još ne znaju voditi dijalog, i saslušati čovjeka koji ima suprotno mišljenje, a da ga ne proglaše neprijateljem. Ta bolest socijalističke primitivne ideologije prisutna je i kod ljudi koji su na položajima.

Nepismeni novinari

On je preporučio članovima delegacije Europskog parlamenta građana da pomognu da se ljudi i političari ovdje nauče voditi dijalog. Poseban je problem vođenje političkog dijaloga.

Na pitanje europskih parlamentaraca da li su sudjelovateli političkog dijaloga ovdje i na Balkanu gluhi ljudi, fra Matanović je rekao da se problem rađa kada političara sluša i za njim se povodi nepismen čovjek. On jednostavno sluša vođu. A ako se tome još pridoda da sve to prate i u novinama, na radiju i TV, iznose ideologizirani novinari, onda se problem dalje komplicira. Tako na sceni imamo efektivno umjesto racionalnog novinarstva.

U svemu što je europskim parlamentarcima rekao fra Petar Matanović, nas je posebice zagolicala tema o ideologiziranim i polupisanim ili nepisanim novinari. Gvardijan tuzlanski dirnuo je u jedan problem koji je vrlo škakljiv i opasan, izbacio je bumerang koji su neki vrlo neugodno doživjeli na samom

sastanku, a neki će tek možda naknadno, kada o novinarstvu i svojoj odgovornosti budu više razmišljali, shvatiti koliko je istinu rekao jedan svećenik i vjerski starješina. Živimo u sredini koja je u relacijama države BiH značajan čimbenik, na koju se računa, gdje svaki dan svraćaju brojne delegacije iz Europe koje žele da pomognu da se na modelu Tuzle počne razvijati nova država Bosna i Hercegovina. Zato bismo ovdje morali imati i primjerno novinarstvo, izvještavanje. Ništa što se odavde odašilja u svijet ne bi smjelo doći pod upitnik i sumnju. A imamo li takve novinare? Možda bi to pitanje uskoro trebalo postaviti građanima Tuzle i okolice, i čuti što i oni misle.

O novinarskoj profesiji napisane su knjige, eseji, mnoge zgode i nezgode. Sve doskora u svijetu, a kamoli kod nas, nije bilo specijaliziranih fakulteta i drugih škola za profesiju novinar. A nijedan posao, nijedan zanat, ne može se raditi bez školovanih ljudi i dobrih zanatlija. Zamislite operatora bez istudirane kirurgije, obučara bez zanata, mesara bez znanja jednog prosječnog kasapina, učitelja bez osnovnih znanja iz metodike, pedagogije i psihologije...

Nepismeni i polupisanim novinari. Što je to sada. Ako umni ljudi osjećaju da nas taj problem muči, kako to onda umišljenim i nadobudnim skorojevićima dokazati. U ovom ratu u novinarstvo se svašta regrutiralo. Jedni su počeli da se bave novinarstvom iz dosade, drugi da prežive, neki da umaknu vojnoj ili nekoj teškoj radnoj obvezi, a neki bogme da oprobaju bi li im to mogao biti životni poziv. Do novinara profesionalca je težak put. O

tome su pametni ljudi napisali dosta rasprava, knjiga, analiza.

Novinar mora pisati o svemu

"Novinari su najveći dušmani prave književnosti". "Novinari su otvoreno oko narodnog duha", ali i "plaćena piskarala". "To je čovjek koji nema nikakvog drugog zanimanja", ali i "zamjenik starih tribuna", "čovjek s lijepim poslom ako ga napusti na vrijeme", "lice koje je promašilo svoju profesiju". To su samo neke misli pametnih i umnih ljudi o novinarima koje su negdje u literaturi smještene.

U momentima kada je bio ljut na neku redakciju, hrvatski književnik Antun Gustav Matoš znao je govoriti:

Dok književnik stvara, novinar opetuje. Književnost je talenat, novinarstvo je rutina. Književnik mora biti originalan, novinar može biti svatko tko brzo i lako piše.

Čuveni stvaralac Gete smatra da novinara treba žaliti, jer najčešće ne zna da ista kaže, a često i ne smije ništa reći. Kao da je ovaj pisac živio u neko naše vrijeme pa se srdi na naše bajne novinare i piskarala.

Kažu da se Mirsolav Krleža jako ljutio na novinare zato što ništa ne čitaju. Drugi su ih Krleži opravdavali da nemaju vremena - jer samo pišu.

Novinarstvo i znanje. Jedno bez drugog nikako ne ide, ili jako ružno klapara i stalno škripi da i najobičniji čitalac lako "pročita" novinara.

Naš poznati borac protiv fašizma Moša Pijade o novinarima je zborio ovako:

Novinar je univerzalna neznanica. Novinar mora da piše o svemu, a sve ne može da zna kao stručnjak.

Stari Grci su na ulazu u hram mogli čitati poruku "Mjera u svemu", a stari Rimljani su to opet izrazili riječima "Ničeg odviše". Te izreke trebale bi da krase sobe redakcija, urednika i novinara. Jer, ne treba pretjerivati ni u čemu, pa ni u neznanju. To je najbolji odgovor svakom novinaru početniku.

Slobodan je onaj tko je bogat

Novinar može da ne zna ništa izuzev jedne stvari: gdje će saznati i pronaći ono što ne zna. Mora

poznavati izvore informacija. Ako to ne zna uzalud će vrijeme trošiti da uredniku odgovori na postavljene zadatke.

Kako da novinar zadovolji očekivanja čitatelja i slušatelja. "Mora imati lucidno oko i odmjerenu namjeru koja neće biti zagušena senzacijom trenutka. Sve drugo čini zanat". Ali, i zanat valja izučiti. Danas novinarstvo upražnjavaju osobe koje urednici dovode u redakciju za rukav tek da ih zaposle, ili da bi im bar netko nešto pomogao. Novine, radio i TV trebaju sasvim različite profile novinara. A neki naši novinari tek što su počeli piskarati, daju se u velika otkrića, koja izazivaju ironiju.

Vojnik pruske discipline, Bizmark, rekao je za novinare samo ovo: "Oni moraju da znaju svoj zanat, novinarstvo."

"Novinar treba da piše samo istinu". To je, rekli bismo, želja. Iluzija. Tko god ostvari ovaj visoki zahtjev novinarske etike služi mu to na čast, rekli su veliki novinari i urednici. Ali, do istine se ne stiže samo poštenom željom i odlučnošću da se istina saopći. Za dostizanje istine neophodna je i sposobnost da se istina sazna i razumije, ali i da se argumentirano kaže i obrani.

Njemački publicista Paul Zete tvrdi da je sloboda tiska sloboda malog broja bogatih ljudi da šire svoje mišljenje. Slobodan je onaj tko je bogat, kaže Gete.

Mi se u Americi hvalimo da imamo najslobodniji tiskar svijetu. A o javnom mnjenju govorimo kao o najvećoj snazi u zemlji. Međutim, naš tiskar je slobodan samo onoliko koliko to želi nekolicina ljudi koji su njegovi vlasnici, ili ga kontroliraju, ili je pod njegovim utjecajem.

Tamo gdje se radi za profit (profita ima raznih vrsta) novinar piše tako da sebe sroza na razinu najamnika, zapisničara tuđih riječi. Jedan vojni cenzor je rekao:

Ja narodu ne bih rekao ništa dok se rat ne završi, a onda bi mu rekao tko je pobijedio.

I eto, sami zaključite kome ćete vjerovati, tko vam istinu saopćava. Procijenite kakvi su vaši informatori.

M. B.

Vrijeme ratno

ČIJI JE MOJ DOM?

Siva, sumorna magla nadvila se nad Vran planinom. Autobus poduzeća "Salinea-trans" uz ogroman napor osvaja metar po metar veoma lošeg i opasnog puta. Vozač vozi i psuje, tiho, samo za sebe. U autobusu par putnika. Među njima i jedna stara baka. Stara je i svaka je kost boli. Bože, hoću li izdržati pita se starica, dok promatra okolna brda i šume. Pa ovo je gore nego sama smrt. Odnekud doletje metak, pa još jedan. Odjeknu granata. Vozač zaustavi autobus i naredi putnicima da legnu. Zašto ne legne bako, prilično ljuto je upita vozač. Samo vi ležite gospodine, za mene ne brinite. Meni je život postao gorak. Smrt bi mi bila spas i olakšanje. Vozač ponovo opsova nešto sebi u bradu i reče dobro bako ja sam te upozoravao na vrijeme. Znam, znam sinko puno ti hvala. Reci mi bako što si tužna, što te muči. E, moj sinko, započe baka svoju tužnu priču.

Ja ti se vraćam iz glavnog grada svih Hrvata. Bila sam u posjeti ranjenom sinu. Svom sinu jedincu. Znaš, teško je ranjen i nalazi se u bolnici gore na Rebru. Operiran je i sada se oporavlja, invalid je ostao moj jedina, a tek je počeo živjeti. Granata mu je pola kuka otkinula. Mlad je on, previše mlad. Skoro dijete. Jučer mu nastala devetnaesta. Sluša je vozač i onih par putnika. Slušaju i šute. Znaju kako je staroj baki. Baka priča i jeca. Sve mi je bio jedina. Za njega sam i živjela. Neka su prokleti oni koji su ovaj rat započeli. Milion puta neka su prokleti. Što li je on kome skrivio. To mlado nevino stvorenje. Priča tako stara baka, a niz lice joj potekoše suze. Prva, druga, peta, deseta. Suze teku, a baka ih briše. Natopi se njena crna marama. Natopi njenim suzama. Plaće baka i pokušava sakriti suze. Ali ne ide, suze teku li teku. I vozaču, očito je, teku. Žao mu je stare bake i njenog ranjenog sina jedinca. Pomogao bi kad bi mogao. Baka podiže glavu, stavi na nju drugu suhu maramu i pogledom prođe kroz autobus. Čudno je baki mnogo toga. Pitala bi nešto vozača. Ali, što si se zamislila bako, upita je njen suputnik preko puta nje. Hoćeš li mi reći gospodine, zašto je autobus poluprazan. Kada sam polazila za Zagreb bila je velika gužva, pa mi je to malo čudno. Znaš, što je bakice, zagrlj je jedan stari čičica, pa joj šapnu na uho. Dogadaju se stvarno čudne stvari. To ti je ta nova demokracija. Znaš to je zbog suživota. Znaš ono građanska opcija, građanska vlast, jedan građanin, jedan glas, itd. E zato oni odu puni a prazni se vrata. Gleda ga stara baka svojim suznim očima. Gleda i razmišlja. Građanska vlast. Što li mu to dode. Sad tek joj ništa nije jasno. Nešto tu smrdi. Demokracija, suživot a ljudi bježe. Ma kakav je to suživot. Pa čekaj. Da to ti je to. Mi smo za suživot. Samo vi morate biti mi. Moramo isto misliti, u istog boga

vjerovati, iste običaje imati, jednim jezikom govoriti, jednim se imenom zvati. Da, iako sam stara, počinem i ja nešto da kužim. Kužim zašto odu puni a prazni se vrata, zašto idete vi a ostajemo mi, zašto... Ma, neka sam vidjela sina, pa neka umrem, tješila je baka samu sebe. Autobus stade. Tuzla gospoda, povika vozač. Stigli smo. Hvala Bogu neka sam stigla. Da mi je samo stići kući, pa da se odmorim od svega ovoga, pomisli stara baka. Vozač joj preda prtljag, pozdravi se sa njom, baka krenu. Torba je prilično teška za njenu staračku snagu, ali, sin je to njoj sve kupio. Kupio od svoje bijedne vojničke plaće. Kupio malo kave, šećera, cigareta, svašta pomalo. Zato je to baki izgledalo lakše no što je. Kuća je podaleko. No, stići će ona. Prođe puno vremena dok stiže do svoga sela. Na prilazu kući baka se puno uplašila. Što je sada to. Na štriku za rublje par suknji. Suknje po posljednjoj iranskoj modi. Prave, pravcate. Kada je polazila toga nije bilo. I dvorište je drugačije. Baka stiže pred kuću, pokuca na vrata svoje vlastite kuće i sačeka vlasnika da izađe da joj poželi dobrodošlicu. Iz kuće izađe čovjek, a za njim žena. Imala je na sebi istu onakvu suknju, kakve su bile one dvije na štriku za rublje. Gospodine, otkuda vi u mojoj kući, upita ga baka. Njegova žena joj odgovori. Kakva ba tvoja kuća, ja u tebe zvirim kroz pendžer, sin mi juče džam obatalio pa sam nasaracila ovaj UN-PROFOROV, ja kaka je, slabo se vidi kroz njega. Evo je reko u moju avliku, nuto Allah da me sačuva, ja na rospija kuće ona vamgorjekarce. Ožđij iz moje avlije, tuhnerš na čenifu. Ma ako te samo jenoč pričaušim. Odnekud se pojavije djeca. Jedno, dvoje, troj, devetoro. Mašallah. Sva su njihova. Gospodo poče baka vi ste očito pogriješili. Gledali ste kroz prozor moje kuće. Staklo koje je vaš sin razbio morat ćete ponovo ustakliti. Kuća se nalazi u mom dvorištu, i ovdje neko drugi miriše na WC-e. Dakle, vi ćete morati iz moje kuće i moga dvorišta u kojem se očito slabo snalazite. Hoćete li izaći, ili ću zvati policiju. Ma biži ba, kaki iznič, ovo je sad naše. Jest, jest, imamo i sjedoke. Vidjela baka da je vrag odnio šalu i ode da dovede policiju, da je ona uvede u njenu vlastitu kuću. Dodoše policajci na uviđaj. Ljudi neki pametni, školovani. Jedva ih ubijediše da to nije njihova i da moraju van. Oni uz velike psovke odoše. Iza njih ostade kaos. Baka sjede na prag, izvadi sliku od svoga sina, poljubi je pet puta, zaplaka i reče: Neka su ti lake rane, sine moj. U svoju kuću ja ne mogu ući. Jesu li za to krvarili. Znaš li sine čiji je moj dom? Moj i tvoj dom, sine moj, ustade baka, uđe u kuću, opsova suživot i građansku opciju, poljubi sliku svoga sina, pa nastavi kao dijete, tužno plakati.

Marinko Banović

PAPA IVAN PAVAO II - ČOVJEK MIRA

PAPA IZ DALEKA

Kada je dekan kardinalskog zbora kard. Felici 16. listopada 1978. godine objavio Urbi et orbi sa balkona bazilike sv. Petra: Habemus Papam... Cardinalem Carolum... Wojtyła-tisuće ljudi ostalo je zbuđeno ne znajući o kome se radi. Ubrzo su oni bolje informirani otkrili i mnoštvom se prono šapat: Eolacco. Poljak je. To je prvi netalijan nakon 456 godina i samim tim ovaj izbor je poprimio izvanredno značenje. Papino prvo obraćanje narodu bilo je na "vašem i mojem jeziku / tj. talijanskom" i dodao je: Ako pogriješim, ispravite me! Time je ovaj Papa iz daljine Talijane pridobio jer talijanski smatra svojim jezikom a uz to je odmah uveo i jednu promjenu koja nije samo gramatičke prirode. Naime prije su pape govorile u plurale maiestaticum / prvo lice množine/, a ovaj Papa govori u prvom licu jednine.

Tko je ovaj Papa?

Karol Wojtyła rodio se 18. svibnja 1920. u Wadowicama gdje je završio osnovnu školu i gimnaziju. Studij filozofije i književnosti upisao je 1938. godine na sveučilištu u Krakovu. Sa devet godina ostao je bez majke, sa četrnaest bez jedinog brata, a sa dvadeset i bez oca, tako da je sa "dvadeset godina ostao bez svih ljubavi", kako se jednom izrazio. Pošto je Poljska bila okupirana od Njemačke svaki je muškarac morao imati radnu obvezu kako je glasila nacistička naredba: "Poljaci i Poljakinje! Oslobođeni pritiska pustolovine politike vašeg intelektualnog vladajućeg sloja moći ćete napokon, pod čvrstom paskom Velikonjemačkog Rajha, svojim najboljim snagama pridonositi ispunjenju opće radne dužnosti". Tako je Karol radio u kamenolomu kojem će kasnije posvetiti i jednu pjesmu. Ovaj manualni rad približit će Wojtyli svijetu radništva i kasnije će reći da mu je to iskustvo bilo dar Providnosti i da je vrijedilo više od jednog doktorata.

Karol je bio uključen u kazališnu grupu "Studio 39" i kasnije u Rapsodično kazalište, gdje je recitirao i glumio neke značajne uloge. Već tada se odlikovao izrazito vjerskim životom koji se osim kroz osobno prakticiranje očitovao i kroz sudjelovanje u vjerskim organizacijama, posebno kroz "živu krunicu" koju je vodio krojač Jan Tyranowski, čovjek značajnog utjecaja na Karola.

U jesen 1942. godine znao sam da sam

pozvan, tako lapidarno konstatira svoju odluku za svećeništvo. Pošto su nacisti zabranili svaki studij, upisuje se na tajni teološki fakultet iako je bio svjestan sveg rizika ovog čina. Naime, tada je u Poljskoj bilo deportiranih u koncentracijske logore 3.646 samo dijacezanskih svećenika, od čega je 2.500 i stradalo. Kada je opasnost za studente teologije postala prevelika Nadbiskup

Ivan Pavao II. je u mnogo čemu prekinuo tradiciju, što se možda najviše zamijeti kod njegovih brojnih putovanja po svim kontinentima. Ova putovanja su misionarska i evangelizatorska poput onih sv. Pavla, a sve sa svrhom da "učvrsti braću svoju".

Sapieha sve ih 1944. godine useljava u svoj dvor. Karol 1946. diplomira i iste godine biva upućen na postdiplomski studij u Rim. Na dominikanskom sveučilištu Angelicum 1948. doktorira sa temom "Vjera kod sv. Ivana od Kriza", sveca čije je spise čitao još u ranoj mladosti. Bio je kapelan i župnik u više župa. Isticao se u propovijedanju i u radu s mladima a nije zapuštao ni znanstveni rad. Od 1954. predaje na Katoličkom sveučilištu u Lubinu nakon habilitacionog rada o etici Maxa Schelera.

1956. biva imenovan krakovskim pomoćnim biskupom. Otada se uzlazna putanja nastavlja: 1963. postaje krakovskim

nadbiskupom, 1967. kardinalom, kad je imao 47 godina i tako postao najmlađi kardinal Katoličke crkve. U svome svećeničkom i biskupskom radu isticao se velikim poznavanjem svijeta i ljudi različitih uzrasta i staleža. Bio je otvoren za novosti, tako da je napr. išao u civilu na skijaške izlete, ali i vjeran drevnoj crkvenoj tradiciji. Značaj njegova karaktera a i djelovanja sve do danas jest coincidentia oppositorum, harmoniziranje suprotnosti, pomirivanje onoga što se uobičajeno naziva napredno i konzervativno. On je, inače, neopterećen čovjek.

Petrov nasljednik

Nakon smrti Pavla VI izabran je na mjesto rimskog biskupa venecijanski nadbiskup i patrijarha Albino Luciani. On uzima ime Ivan Pavao I. želeći na taj način objediniti dva posljednja pontifikata Ivana XXIII i Pavla VI.

Ostat će upamćen po 33 dana provedena na papinskom tronu i po osmijehu, tako da su ga novinari nazivali "Papa smiješka". Sjećam se da su nakon smrti Pavla VI. jedne njemačke novine pišući o papibilsmu /potencijalnim papama/ nabrajale imena više talijanskih kardinala, jer se smatralo da samo Talijan može doći u obzir. No, na kraju tog članka, autor je napisao, naravno isključujući mogućnost kandidature, da je od svih kardinala najsposobniji krakovski kardinal, Wojtyła.

Onda se dogodilo da je nakon samo dva dana zasjedanja konklava sa 111 kardinala kao novi poglavar Katoličke crkve izašao upravo krakovski kardinal. Njegove redovne audijencije srijedom i nedjeljom, molitva Andeo gospodnji, postale su preposjedene: sa mnoštvom od pedeset do sto tisuća, a za velike blagdane i po trista tisuća posjetitelja.

Ako bi se trebalo pokušati istaknuti najznamenitije karakteristike pontifikata Ivana Pavla II. onda bi to moglo biti: putovanja po cijelom svijetu, enciklike i drugi dokumenti, te zauzimanje za ljudska prava.

Putovanja

Ivan Pavao II. je u mnogo čemu prekinuo tradiciju, što se možda najviše zamijeti kod njegovih brojnih putovanja po svim kontinentima. Ova putovanja su misionarska i evangelizatorska poput onih sv. Pavla, a sve sa svrhom da "učvrsti

STEČAK / RUJAN 1994.

braću svoju". Nakon mnogih nedoumica i pokoncilskim lutanja ovaj Papa pokazuje izrazitu samouvjerenost i samosvijest koju želi prenijeti i na sve vjernike. On vjeruje intelektualno angažirano i djetinje prostodušno, i to u ovom nemirnom i smutljivom vremenu želi prenijeti na sve ljude. On iz vjere u Boga crpi i vjeru u čovjeka. Jednom prilikom mladima kaže: "Ja vjerujem u vas jer vjerujem u onoga Isusa Krista koji ima povjerenja u čovjeka, koji ne oklijeva povjeriti mu blago, koji ga poziva na suradnju". I ovu vjeru ljudi različite dobi i naobrazde prihvaćaju.

Zagonetan je fenomen da se na svim Papinim misama u različitim zemljama okupljaju stotine tisuća, pa i milijunske mase. I to jednako na prvom putovanju u Meksiko /siječanj 1979./, u SAD, u Njemačku i Italiju, Afriku i Aziju. I Papa te mase kao vrsni književnik iznenađuje već poznatim riječima, temama i idejama. On posjeduje izvanredan dar komuniciranja sa mnoštvom što se već očitovalo na misi ustoličenja. Ljudi ga rado slušaju i plješću mu i onda kada govori za njih neprijatne stvari napr. u SAD o drogi i drugim etičkim pitanjima.

Dokumenti

Ivan Pavao II. napisao je puno enciklika koje imaju najviši rang papinskih dokumenata. Prva je programatska i znakovitog imena: Otkupitelj čovjeka. Ovdje Papa izlaže svoju viziju čovjeka i njegovog spasenja. On obnavlja biblijsku istinu da je čovjek Božje stvorenje i dar Boga. Papa se posebno pita kako pomiriti i naći ravnotežu između slobode i odgovornosti. Wojtyła je poodavno zaključio da su rad i djelovanje osobe uistinu ljudski samo ako se događaju u slobodi. On tvrdi da ako ne odlučujemo o sebi ne možemo sebe ni posjedovati niti sobom vladati. Ako ne odlučujemo o sebi, ne možemo se ni drugima darivati.

Što se tiče svijeta, Papa ga u različitim svojim dokumentima vidi kao gigantski stroj materijalne moći sa različitim imperijalizmima koji su nerijetko suprotstavljeni. On smatra da ovi sustavi rijetko vode računa o sreći pojedinca. Bitno je naglašavati da su za čovjeka ključne istine i sloboda čime dotičemo religioznu jezgru ljudskog bića.

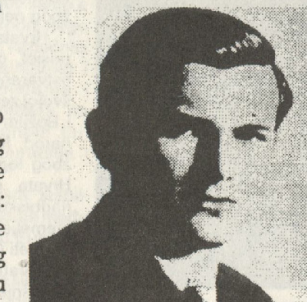
Za vjeru je svaki čovjek beskraino važan, što je primjetno kod Krista koji prima, ozdravlja i susreće sve ljude i posebno "malene".

Sve Papine enciklike i drugi dokumenti žele osvijetliti i posvijestiti neka temeljna ljudska pitanja, bilo u odnosu prema Bogu, prema drugima ili sebi. Od pretežno teoloških, spomenimo encikliku o Duhu Svetom "Gospodinu i životvorcu" kojem Ivan Pavao II. pridaje posebnu ulogu u ovom fin

STEČAK / RUJAN 1994.

de siecle. Zatim "Bog bogat milosrdem" je enciklika koja skreće pažnju na činjenicu da je Bog ljubavi i da je milosrdan, te biti vjernik znači sa svakim čovjekom ići "ususret Ocu i njegovoj ljubavi". Ne smije se mimoći Papina konstatacija da se ne trebaju suprotstavljati antropocentrizam i teocentrizam, nego ih se treba "iskonski i duboko povezati".

Posebna je Papina pobožnost Gospi. Kao biskupsko geslo, što je zadržao i kao Papa, uzeo je Totus tuus, potpuno tvoj, tj. Gospin. On je Mariji posvetio encikliku "Otkupiteljeva majka". Papa ne smatra slučajnim da je atentat na njega bio na blagdan Gospe Fatimske /13. svibnja 1981./

Papa se kao malo tko u ovome svijetu zauzima za mir: Mir u duši pojedinca, mir u obitelji, Crkvi i čitavom svijetu.

O trima fatimskim tajnama i Papinoj vezi s njima već su napisane brojne stranice. Prva tajna povjerenja troma djece /13. svibnja 1917./ u Fatimi (Portugal) bila je da će dvoje od njih brzo umrijeti, a da će treća, Lucija, živjeti dugo, "ovdje dolje kao svjedok". Druga je: "Ako poslušaju moj nagovor, Rusija će se obratiti i imat će mir. Inače će svoje greške raširiti svijetom izazivajući ratove i progone protiv Crkve; dobri će doživjeti mučeništvo,

Sveti Otac će morati mnogo patiti, a razne će nacije biti uništene". Na zalijepljenu otmotnicu s trećom tajnom Ivan XXIII. napisao je: "Papa je vidio dokument, nije izrazio sud o sadržaju". U znak zahvalnosti nebeskoj Majci prema vlastitom priznanju, Papa je 13.05.1991. drugi put hodočastio, i, kakvog li paradoksa, ponovno je na njega bio pokušao atentat. Kardinal Ugo Poletti svjedoči da je atentator Ali Agca Papu pitao, kad ga je došao posjetiti u zatvor: "Zašto niste mrtvi? Znam da sam nišanio točno. Znam da je kuršum bio smrtonosan, zašto onda niste mrtvi?" Papa je na to pitanje prije dao dogovor: "Jedna je ruka nanišnila oružje, druga je ruka skrenula metal", obznanivši tako da ga je Bog poštedio jer mu je namijenio osobit zadatak.

Prava čovjeka

Papa je pisao o socijalnim problemima, o radu, patnji, sv. Ćirilu i Metodiju i mnogim drugim temama. Iz mnogih njegovih spisa se vidi koliko je osjetljiv za konkretnog čovjeka. On traži socijalnu pravdu za siromašne, govori o dugovima siromašnih zemalja, poziva bogate da ne budu egoistični nego da budu dobrohotni prema siromašnim zemljama. Crkva treba biti Crkva siromašnih i ona tu istinu ne može samo naučavati nego je treba u životu sprovesti i ostvarivati. Bez lažne utjehe Papa i u siromaštvu traži pozitivne strane pa tako kaže da siromasi mogu biti više otvoreni Bogu, znaju biti milostiviji i velikodušniji.

Ono što ne možemo zaobići živeći u ovoj ratom rastrganoj zemlji jest Papin stav prema nasilju, ratu i miru. On oštro žigoe nasilje te tako u zaraćenju Irskoj kaže: "Izjavljujem, s uvjerenjem svoje vjere u Krista i sa svijeću svoje misije, da je nasilje zlo, da je nasilje neprihvatljivo kao rješenje problema, da je nasilje nedostojno čovjeka. Nasilje je laž, jer je protiv istine naše vjere, istine našeg čovječanstva".

Papa se kao malo tko u ovome svijetu zauzima za mir: Mir u duši pojedinca, mir u obitelji, Crkvi i čitavom svijetu. On smatra da mir nije samo stvar nekolicine entuzijasta nego da je to poziv svakog čovjeka i cijelog društva. On drži da svi trebaju upregnuti sve svoje sile za izgradnju "civilizacije mira".

Izlaz iz dubokih osobnih i svjetskih nemira, Papa vidi u oslobođanju od lažnih povijesnih putova, a ponovnom otkrivanju dostojanstva čovjeka i u uspostavljanju povjerenja u čovjeka. Svaki čovjek ima svoju vlastitu ulogu i poziv na koji treba odgovoriti "poštujući istinu, dostojanstvo i nepovrijediva prava ljudske osobe".

On je to zorno pokazao i u svojim istupima i stavovima o krizi u Bosni i Hercegovini. ♦

Sveti Otac Ivan Pavao II u Hrvatskoj

Hrvatska - Zagreb - 10.09.1994. - Međunarodni aerodrom

Svečani doček

Pozdravni govor
Predsjednika Republike dr. Franjo
Tuđmana
prigodom dolaska Sv. Oca Ivana
Pavla II. u Hrvatsku
10. rujna 1994.

Sveti Oče,
U ime hrvatskog naroda, i svih građana Hrvatske, upućujem Vam riječi pozdravljenja i zahvalnosti što ste došli u zemlju Hrvata, koji su stoljećima čekali na posjet vrhovnog poglavara svoje Crkve. Hrvatska Vas dočekuje razdraganih duša i raskriljenih ruku, štijući Vas kao svoga zaštitnika i vrhovni moralni autoritet civiliziranoga čovječanstva. Vaš posjet doživljavamo kao dolazak apostola mira i donositelja utjehe božanskog poslanja svim ljudima i narodima, što pate i stradavaju zbog nepravdi i zlosilja u današnjem svijetu.

Hrvatski je narod dugo i željno iščekivao taj posjet, do kojeg je konačno došlo u dane ostvarenja njegovih stoljetnih težnja da na svojoj zemlji može živjeti, u skladu s naravnim i Božjim zakonima, kao slobodan i suveren narod. Naša je neizmerna radost uvećana i zbog toga što Vas Zagreb, glavni grad svih Hrvata, dočekuje u dane kad - sa svojom nadbiskupijom - slavi 900-tu obljetnicu svoga utemeljenja.

Sveti Oče,
Hrvati su jedan od najstarijih naroda današnje Europe. Oni su, u doba velike seobe naroda, u ova područja jugoistočne Europe, između Dunava i Jadrana, došli iz svoje pradomovine, "Bijele Hrvatske", koja je bila na području Vašeg zavičaja u Poljskoj. Došavši ovamo, oni su ubrzo, još u VIII. stoljeću prihvatili Kristovu vjeru i rimskog biskupa kao njegovu namjesnika, postavši i ostavši za trajna vremena sastavnim dijelom izgradnje i obrane zapadne kršćanske uljudbe.

Od samoga početka bivstvovanja hrvatskog naroda na ovome tlu, uloga Svete Stolice - kao vrhovnog autoriteta vjerske, a dugo vremena i međunarodne svjetovne vlasti - bila je od iznimne važnosti za njegov društveni, kulturni i državno-politički razvitak. Pravi smisao ove činjenice može se dokučiti tek kad se ima na umu da je povijest hrvatskog naroda, zbog geopolitičkog položaja, na različiti različiti civilizacijski i imperijalni presizanja, sve do sada, bila teška i tegobna borba za opstanak.

Od osobite važnosti bile su veze i odnosi hrvatskih vladara sa Svetom Stolicom u doba nastajanja, izgradnje i obrane samosvojne hrvatske države.

Povijesno je veoma znakovito svjedočenje cara Konstantina Porfirogeneta da su Hrvati sklopili sporazum s papom Agatom g. 679. On neće napadati druge narode.

Svoje prvo međunarodno priznanje - potvrđeno uobičajenom shvaćanju - Hrvatska je dobila od Vašeg predšasnika pape Ivana VIII. koji 7. lipnja 879. piše knezu Branimiru: "Kad smo (...) na dan Uzašašća Gospodnjeg služili misu na žrtveniku Svetoga Petra, digosmo ruke u vis i blagoslovismo Tebe i tvoj narod i cijelu zemlju Tvoju, da mogneš ovdje uvijek tijelom i dušom sretno i sigurno vladati svojom zemaljskom kneževinom, a poslije smrti da se na besbesima s Bogom veseliš i vječno vladaš..."

Godine 925. papa Ivan X. priznaje naslov prvom hrvatskom kralju Tomislavu. Papa Grgur VII. šalje hrvatskom vladaru Zvonimiru krunu, i njegov ga izaslanik Gebizon kruni g. 1075. za kralja Hrvatske i Dalmacije, čime je, u okviru tadašnjeg europskog poretka, priznata suverenost hrvatskih vladara nad Dalmacijom koja je prije bila pod bizantskim vrhovništvom.

U doba osmanlijske najezde na Europu, Sveta Stolica pruža Hrvatima svestranu pomoć u obrani od osvajačke ugroze. Među njima: papa Aleksandar VI. nastoji (1463.) spasiti iz zarobljenstva hrvatskog bana Derencina, od kakve je važnosti obrana Hrvatske bila za kršćansku Europu vidi se iz poruke Hrvatima, što ju je papa Leon X. uputio 12. prosinca 1519., posredstvom trogirskog biskupa Tome Nigera: "Sinko, pođi i pozdravi svoga bana i sav narod hrvatski! I javi svima: Glavar Crkve neće dopustiti da propadne Hrvatska, najčvršći štiti i predzide kršćanstva!"

Za bolje razumijevanje, svekolikog povijesnog zbivanja do danas, dobro je podsjetiti i na činjenicu, da bosanska kraljica Katarina g. 1478. zavješta bosansko kraljevstvo Svetoj Stolici, ako se iz osmanlijskog zarobljenstva ne bi vratila njezina djeca.

Papa Urban VII. prima g. 1629. braću Nikolu i Petra Zrinskog, koji se, kao i mnogi hrvatski veličani prije i poslije njih, obraćaju i Vatikanu i drugim europskim zemljama za pomoć u obrani opstojnosti Hrvatske.

Dubrovačka Republika, sa svojom biskupijom, bila je stoljećima povezana sa Svetom Stolicom, u obostanom interesu, što je olakšalo da se u Dubrovniku očuva i razvija duh i riječ hrvatska nasuprot drugih vjerskih i kulturnih presizanja.

Mnogi su hrvatski ljudi, iz vjerskih i svjetovnih stajališta, dali svoj obol, ne samo učvršćenju uloge katoličanstva u hrvatskim zemljama, nego i razviku kršćanske uljudbe i nastojanjima prevladavanja raskola u kršćanstvu: od Grgura Ninskog (u X. st.), preko Jurja Krizanića (u XVII. st.) i Josipa Rudera Boškovića (u XVIII. st.) do Josipa Jurja Strossmayera (u XIX. st.) i kardinala Alojzija Stepinca (u XX. st.).

Sveti Oče,
Kad sam imao čast da me - kao poglavara suverene Hrvatske - primite u Vatikanu 25. svibnja 1991. godine izrazio sam zadovoljstvo što se ponovno uspostavljaju trajne veze između Hrvatske i Svete Stolice koje su u komunističko doba bile silom sprječavane. Pri tom sam posebno istaknuo, da očito ne može biti tek pukim slučajem, što je povijest namijenila Hrvatskoj osobitu zadaću, da se među prvima, nakon prevladavanja protukršćanske ideologije, vrati u krilo slobodnog svijeta. Našim ljudima poznato, da zla i nepravde ima i u mnogim drugim dijelovima svijeta, ali smatramo da hrvatski narod zasluži i dalje i Vašu brigu i djelotvorniju pomoć međunarodne zajednice u prevladavanju svih teškoća s kojima je suočen.

Zaustavivši, odlučnim otporom čitavog naroda, srpsku agresiju u Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini, hrvatsko državno vodstvo zauzelo se i za zaustavljanje ratnog sukoba između muslimanskog i hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini. Hrvatsko vodstvo prihvatilo je i Washingtonski sporazum o stvaranju muslimansko-hrvatske Federacije u Bosni i Hercegovini, i njezine Konfederacije s

Hrvatskom. Hrvatska želi dati sve priloge za uklanjanje svakog ekstremnog nacionalizma i fundamentalizma na ovom području. Hrvatska je i za normalizaciju odnosa sa Srbijom i Crnom Gorom (odnosno sadašnjom njihovom Jugoslavijom) na osnovama međusobnog priznanja. A srpskoj zajednici u Hrvatskoj jamči sva ljudska, vjerska i etnička prava, kao i talijanskoj i svakoj drugoj nacionalnoj manjini, u skladu s najvišim normama međunarodnih konvencija. Mi smo svjesni da se samo krajnjom razboritošću mogu stvoriti pretpostavke za novi međunarodni poredak u ovom području, na načelima zapadne civilizacije. U tom nastojanju Hrvatskoj je potrebna sva moguća pomoć i Svete Stolice i demokratskih zemalja Europe i svijeta.

Valja, naime, imati na umu da u okončanju krize na tlu bivše Jugoslavije nije riječ samo o razgraničenju između pojedinih naroda, nego i nadalje o povijesnoj geopolitičkoj razlučnici na kojoj se odvijaju i imperijalistička i civilizacijska presizanja, nadmetanja i prelamanja, pa nije nimalo laka zadaća, tom zamršenom i teško prohodnom tlu, izgraditi nove putove suživota, suradnje i prijateljstva.

Hrvatska želi biti čimbenikom mira, stabilnosti međunarodnog poretka i suradnje među narodima i državama u ovom dijelu Europe.

Sveti Oče,
U svojoj borbi za uspostavu svoje slobodne i demokratske suverene države hrvatski je narod uz Božju pomoć - u ovo naše doba, s izbjavljenjem iz komunističkog pakla - ostvario i dubok nacionalno-politički preporod. Pred nama je zadaća da budemo usmjereni i na dovršenje duhovnog i gospodarskog preporoda, na načelima kršćanske civilizacije. Uspostavišći demokratski poredak, hrvatska državna vlast činila je i čini svjesne napore da ukloni sve ostatke komunističkog naslijeđa, s osobitom željom da uredi odnose sa Crkvom i Svetom Stolicom na najbolji mogući način, u interesu države, Crkve i građana vjernika.

Vi ste, Sveti Oče, ovu godinu proglasili Godinom obitelji. Obitelj je osnova ljudskog, pače i narodnog života i postojanja. Za hrvatski je narod problem obitelji i prava na život od posebne važnosti. Naime, zbog veoma nepovoljnih političkih i gospodarskih okolnosti, hrvatski su ljudi morali odlaziti u svijet pa su hrvatske obitelji bivale razdvajane, nemajući mogućnosti za normalan život i razvitak, a hrvatsko je nacionalno biće bilo ugroženo, ne samo rasipanjem hrvatskog puka na sve kontinente, nego i zabrinjavajućim smanjenjem prirodnog priraštaja. Stoga, ova hrvatska vlast poklanja punu pozornost Vašem učenju o važnosti obitelji, o pravu na život i o odgoju za odgovorno roditeljstvo.

Sveti Oče,
Pozdravljajući Vas u Hrvatskoj sa neizmjernim poštovanjem, dopustite mi da izrazim i želju i nadu, da ćete i za vrijeme ovog kratkog posjeta osjetiti svu gorljivu ljubav prema Vama goleme većine hrvatskoga naroda, koji će ostajući vjeran svojoj povijesti biti i nadalje trajnom sastavnicom zapadno-kršćanske civilizacije.

Priredili: J. Novosel i Z. Sučić

PONOS JE BITI KRŠĆANIN

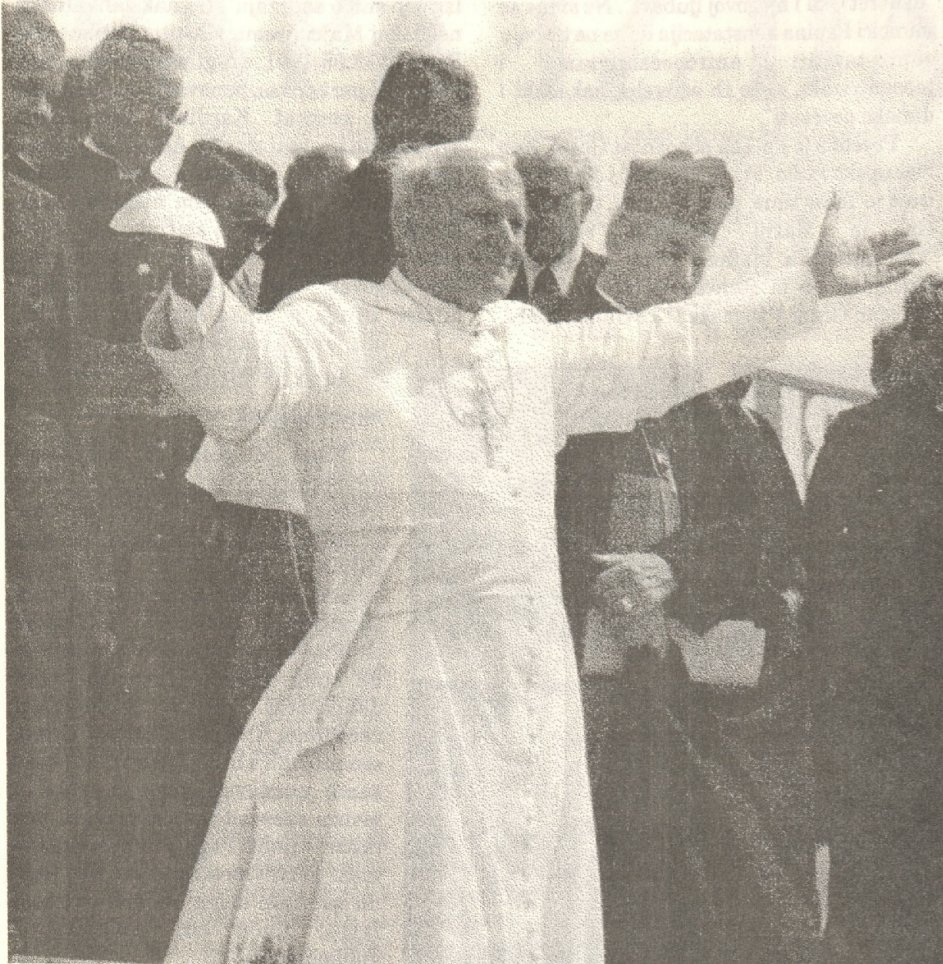
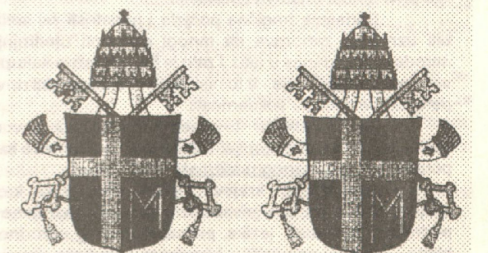
Papa je s vama! Poruka je to sa plakata koje ovih dana ukrašavaju cijelu Hrvatsku. Plakati sadrže još jednu poruku, geslo kardinala Alojzija Stepinca. "U Tebe se, Gospodine, uzdam". Idejno rješenje plakata djelo je akademskog slikara Ivice Vrtarice.

Subota, 10. rujna 1994. Zagreb je na ulicama. Ljudi su izašli van da pozdrave papu na putu od Zračne luke Pleso do Kaptola. Mnogi su stajali cijeli dan da bi zauzeli što bolje mjesto. U 17,40 zvana su zazvonila. Bio je to znak da je On stigao. Svi su bili sretni. Nakon što je završena ceremonija u zračnoj luci, kada je po prvi put Sveti Otac poljubio hrvatsku zemlju, kolona je krenula. Zagreb je pjevao "Zdravo Djevo". Nešto iza sedam sati papa je u svom papamobilu došao na Trg bana Josipa Jelačića. Ljudi su pjevali, mahali, a nerijetko i plakali. Odmah po dolasku papa se je susreo u Katedrali sa svećenicima, redovnicima i redovnicama. Tom prigodom je papa poklonio kardinalu Kuhariću srebrnu ruku sv. Leopolda. Gradonačelnik grada Zagreba, Branko Mikša darovao je papi ključ nove apostolske nuncijature. Kao osobni dar Svetom Ocu kardinal Kuharić predao je papi maketu nuncijature izrađene u bakru, srebru i zlatu. Papa je čestitao kardinalu Kuhariću devetstotu obljetnicu zagrebačke nadbiskupije. U svojoj propovijedi papa se osvrnuo na povijest Crkve u Hrvata, ali najvećim dijelom govorio je o sadašnjim prilikama. O potrebi Crkve da u novim uvjetima iskoristi sve mogućnosti koje joj se pružaju. Na kraju večeri papa se molio na grobu kardinala Stepinca.

Nedjelja, 11. rujna 1994. Od subote posljedne pristizu hodočasnici iz Hrvatske i okolnih zemalja. Pristizu na hipodrom, koji je podijeljen na polja tako da papa može obići cijeli puk. U nedjelju, u deset sati, kada je papa stigao na hipodrom organizator objavljuje broj prisutnih. Milijun. Organizacija je bila na visokoj razini. Nije bilo većih problema iako je sve urađeno za jako malo vremena. Svi su oduševljeni izgledom oltara koji je za tu prigodu napravilo privatno poduzeće "Techno". Svetu misu služio je papa a koncelebrirali su biskupi iz cijele Hrvatske i kardinali iz Austrije i Njemačke. Najprije se papi obratio kardinal Kuharić, koji je još jednom izrazio zahvalnost Svetoj Stolici i papi osobno. U svom obraćanju hodočasnici Sveti Otac je najprije govorio o posjeti Zagrebačkoj crkvi i njenim mučenicima. Govorio je o obitelji "školi" ljubavi, kako ju je

nazvao, a ponajviše o miru. "Mir nije utopija, mir je moguć i realan ako ga istinski želimo i Boga molimo", rekao je Ivan Pavao II. Da bi došlo do mira svi moraju biti spremni da oprostite, zaborave a po potrebi i mole za oprost. "Otpusti nama duge naše kako i mi otpuštamo dužnicima našim". Samo mali broj odabranih imao je tu čast da primi Tijelo Kristovo iz ruku Svetog Oca. Svi koji su se željeli pričestiti mogli su to učiniti, jer na raspolaganju su imali osam stotina svećenika. Na kraju misnog slavlja papa se obratio mladima na kojima jest budućnost Crkve. Prisjetio se svog prošlogodišnjeg susreta sa mladima cijeloga svijeta u Denveru i pozvao ih na susret sljedeće godine u Madrid. Potom je papa pozdravio talijanske, austrijske, slovenačke i rumunjske hodočasnike, a posebice Bosance i Hercegovce. Izrazio je žaljenje zbog činjenice da u Sarajevu nije mogao otići. Zatim je ponovo pozvao sve da mole za mir, zahvalio se na divnom dočeku i oprostio od hodočasnika. Ovaj dan je uistinu povijesni dan za cijelu Hrvatsku i sve nas. Susret s papom ostati će urezan u sjećanje svih nazočnih. Njegov lik oduševio je sve. Ponos je biti kršćanin!

Ivana KOVAČEVIĆ

Papa Ivan VIII. priznao je 879. godine Branimirovu Hrvatsku, a papa Ivan Pavao II. 1992. godine Republiku Hrvatsku.

Sveti Otac došao je u međunarodnu zračnu luku u Zagreb, u subotu, 10. rujna 1994. godine u 17,30 sati, gdje mu je priredjen svečani doček. Predsjednik Republike Hrvatske dr. Franjo Tuđman pozdravio je Svetog Oca, a Sveti Otac je održao svoj prvi govor. Zatim se uputio s pratnjom u Zagrebačku katedralu. Cijelim putem mnoštvo građana je oduševljeno pozdravljalo Svetoga Oca.

U Katedrali je održao Večernju sa svećenicima, redovnicima i redovnicama. Tu ga je pozdravio kardinal dr. Franjo Kuharić, a Sveti Otac je održao svoj drugi govor. Homilija Svetoga Oca.

U nedjelju, 11. rujna 1994. godine u 8,15 sati posjetio je Ivan Pavao II. predsjednika Republike Hrvatske dr. Franju Tuđmana u Predsjedničkim dvorima u Zagrebu.

U 10,30 sati bilo je Euharistijsko slavlje prigodom 900. obljetnice utemeljenja Zagrebačke biskupije na zagrebačkom hipodromu. Slavlje je predvodio i propovijedao Sveti Otac Ivan Pavao II. Anđeo Gospodnji i Nagovor Svetog Oca. Tu je i kardinal dr. Franjo Kuharić održao svoj drugi govor. Prema procjenama tiska prisustvovalo je i sudjelovalo u misnom slavlju oko 800.000 do 1.000.000 ljudi, koji su burno pozdravili Svetoga Oca.

U 17,30 sati bio je svečani ispraćaj Svetog Oca u međunarodnoj zračnoj luci u Zagrebu. Predsjednik Republike Hrvatske dr. Franjo Tuđman uputio je riječi zahvale Svetom Ocu na posjeti Hrvatskoj, a Sveti Otac se zahvalio na toplom i srdačnom prijemu.

MOLI I RADI DA SE OSTVARE CILJEVI PAPINOG DOLASKA U HRVATSKU

Papa želi...

da hrvatska katolička obitelj svaki dan moli krunicu, nedjeljom zajedno ide na svetu misu, raste u međusobnoj ljubavi i poštovanju, da se svaki katolik redovito iskreno ispovijeda i pobožno pričestuje, da svaki Hrvat svoj posao radi kako treba, da svaki hrvatski muškarac štiti, hrani i brani svoju obitelj, da voli i za ljubav odgoja svoju djecu, da je vjeran svojoj ženi i da brine o svojim roditeljima, da je svaka hrvatska žena dobra supruga, majka i odgojiteljica, i uspješna u svom zanimanju, da hrvatski vojnici svoju zemlju čuvaju i brani odlučno i učinkovito, a bez mržnje i zločina, da hrvatski političar i menadžer ima Hrvatsku na prvom mjestu, da se u Hrvatskoj ne ubijaju djeca pod sroem majke, niti zapuštaju bolesnici, umirajući i invalidi, da se prognanici i izbjeglice u miru i sigurnosti vrate kući, Papa želi Hrvatsku u kojoj prevladava marljivost, strpljivost, darežljivost, umjerenost u jelu i piću, služenje roditeljskim sposobnostima samo u okviru pametne i zrele roditeljske ljubavi, poštovanje prema sebi i drugima, veselje što je drugima dobro... Papa želi Hrvatsku bez srdžbe i zavisti, bez nasilja i osvete, bez laži i krađa, rastava, prometnih nesreća, pijanstva i droge.

PAPA ŽELI DA HRVATSKA BUDE ZEMLJA POSTENJA, PRAVDE, DOBROTE I LJUBAVI, SLOBODNA, SIGURNJA, CIJELA, MIRNA I BOGATA TKO VOLI PAPU, TAJ OSTVARUJE NJEGOVE CILJEVE

Hrvatska - Zagreb - 11.09.1994. - Hipodrom

SVETA MISA

1. "Ti si Krist" (Mk 8, 29).

Tim riječima Evanđelja današnje liturgije, Petar, u ime svoje i u ime apostolskog zbora, javno ispovijeda svoju vjeru u Isusa, Sina Božjega.

Istu ispovijest vjere Petrov nasljednik obnavlja danas, zajedno sa svojom braćom ove starodrevne i slavne Crkve zagrebačke, na svečani i radosni dan kada se slavi 900. obljetnica njezina ustanovljenja.

U otajstvu zajedništva svetaca, ujedinjeni su u ovom slavlju vjernici današnjice s pokoljenjima koja su im prethodila. Danas se sjećamo početaka kršćanstva u ovoj zemlji, ne samo zato jer smo potaknuti razumljivim osjećajima ljubavi prema vlastitim korijenima, nego, poglavito radi toga, da zahvalimo Duhu Božjem, koji je tijekom 900 godina stalno kriječio ovu Crkvu, i dao da bude živi znak ljubavi nebeskog Oca u hrvatskoj zemlji.

2. **Ti si Krist!** Tu su ispovijest vjere, među slavenskim narodima, prvi izgovorili Hrvati. Nastanivši se u ovom kraju u prvoj polovici VII. stoljeća, susreli su se s kršćanstvom, koje je u to vrijeme cvjetalo, u Panoniji i Dalmaciji. Prvi dodir između Svete Stolice i hrvatskog naroda dogodio se prije više od 13 stoljeća, kada je papa Ivan IV., porijeklom iz Dalmacije, poslao u ove krajeve opata Martina. Djelo evangelizacije nastavilo se preko misionara koji su došli iz Rima. Ono se obogatilo u slijedećim stoljećima, plodovima proizašlim iz djelovanja Svete Braće Ćirila i Metoda. Dvojica slavenskih apostola, doista su značajno utjecali na vjerski i kulturni razvoj cijelog Balkanskog poluočeka. Njihovo je djelo ostavilo duboke tragove u liturgiji i jeziku nekih krajeva Hrvatske, u kojima se do pred nekoliko godina staroslavenskim jezikom slavila rimska liturgija.

3. **Ti si Krist!** Zagrebačka je Crkva naslijedila vjeru starokršćanske baštine kontinentalne Hrvatske. To svjedoče brojni sveti: sveti Kvirin, biskup Siska; sveti Euzebije i Polion čitač, iz Vinkovaca. Nijma se pridružuju sveti iz dalmatinskih i istarskih krajeva: sveti Venancije i Đuraj iz Solina, te sveti Mavro iz Poreča.

Iz tih korijena rasla je kroz devet stoljeća duhovna zgrada zagrebačke katoličke zajednice, uklopivši se u zajedništvo lokalnih Crkava.

Kako ne zahvaliti Bogu za sve to? Kako mu ne zahvaliti za činjenicu da je većina Hrvata ostala stalno vjerna Rimu i da su zbog toga bili sposobni suprotstaviti se tolikim teškoćama i nadvladati ih?

U ovom trenutku mislim na **svijetle likove brojnih svetaca vaših sunarodnjaka**, koje vi dobro poznate. S uzbudjenjem mislim, posebno, na stranici vaše suvremene povijesti, **stranicu vjernosti Kristu i Vrhovnom Svećeniku**, napisanu u godinama neposredno nakon drugog svjetskog rata. Zagrebački nadbiskup, kardinal Alojzije Stepinac bio je protagonist te povijesne stranice, plativši patnjama i kušnjama svake vrste svoju hrabru privrženost Evanđelju.

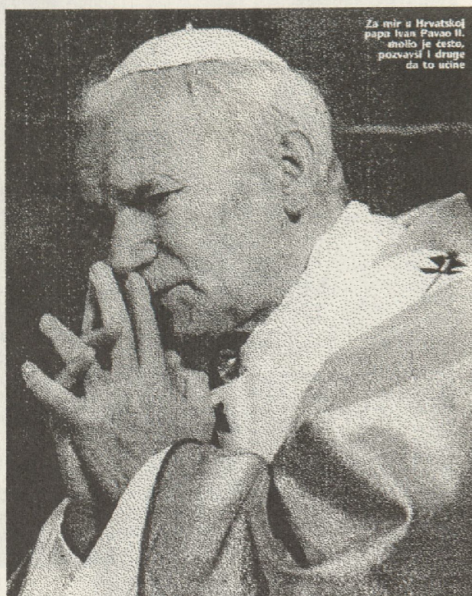
4. Sva ta povijest milosti postaje danas za vas poticaj da razmišljate o sadašnjosti i poziv da izgrađujete budućnost koja je pred vama. Ta povijest postaje, prije svega, poziv da, puni pouzdanja, uzdignete svoju žarku molitvu za mir.

Misao s nostalgijom leti u vrijeme kada su u ovim krajevima svi vjernici bili u punom zajedništvu i kada su svjedočili, svatko preko vlastite kulture i vlastitih osjećaja, istu privrženost Kristovu Evanđelju.

Sadašnje tragične podjele i napetosti ne smiju biti uzrok zaborava da mnogi elementi ujedinjuju narode koji su danas u ratu. I zato je hitno i nužno sakupiti sve ono što ujedinjuje - a to nije malo - i time graditi nove perspektive bratske solidarnosti.

Mir na Balkanu - to posebno želim istaći u ovom trenutku patnje - **nije utopijski Dapače**, mir se nameće kao perspektiva **povijesnog realizma!**

Narodi ovih krajeva međusobno su se kroz stoljeća prihvaćali, ostvarivali su mnogovrsne razmjene u području umjetnosti, jezika, pisma, kulturnog narodnog blaga. Zar nije zajedničko bogatstvo i tradicija **vjarske snosljivosti**, koja se održala kroz gotovo jedno tisućljeće, pa i kroz vrlo tamna razdoblja povijesti? Ne, ne može se

Za mir u Hrvatskoj
papa Ivan Pavao II.
molio je često,
pozivajući i druge
da to učine.

vjeri pripisivati fenomen nacionalističkih netrpeljivosti koje haraju ovim krajevima! To vrijedi ne samo za kršćane različitih crkvenih pripadnosti - koje Bog danas poziva na posebno zalaganje da se postigne puno zajedništvo, nego i za vjernike drugih vjeroispovijesti, posebno za **muslimane**, koji su znakovito prisutni na Balkanu. Svi su oni pozvani ostvariti civiliziran suživot, u međusobnom poštovanju.

5. **Ti, Zagrebačka crkvo**, koja danas slaviš 900 godina milosti Gospodnje, pozvana si, zajedno s drugim Crkvama u Hrvatskoj, da budeš **apostol obnovljene sloge**. Ne podsjeća li nas Koncil, da je Crkva "sakrament" ne samo prisnog jedinstva s Bogom, nego i **jedinstva** cijelog ljudskog roda? (usp. **Lumen gentium**, 1).

6. U ovim krajevima danas stavljenim na toliku kušnju, vjera mora ponovno postati snaga koja ujedinjuje i daje dobre plodove, poput rijeke koje protječu ovim zemljama. Kao Sava, koja izvire u Sloveniji, protječe vašom domovinom, nastavlja uz hrvatsku i bosansko-hercegovačku granicu te u Srbiju utječe u Dunav. Dunav je druga velika rijeka koja povezuje hrvatsku i srpsku zemlju s velikim zemljama Istočne, Centralne i Zapadne Europe. Te dvije rijeke se susreću, isto kao što su pozvani na susret i razni narodi koje one povezuju. To posebno moraju ostvariti dvije kršćanske Crkve, Istočna i Zapadna, koje upravo u tim krajevima oduvijek žive zajedno.

U toj mjeri rijeke, možemo skoro zapaziti tragove puta kojim Bog od vas traži da kroćite u ovom teškom povijesnom trenutku.

7. To je **put jedinstva i mira** koji nitko ne smije izbjegavati. Njeza iziskuje sam razbor, još prije vjere. Nije li povijest stvorila tisuće neraskidivih veza među vašim narodima? Vaši jezici, iako različiti, nisu li među sobom tako bliski da se međusobno sporazumijevate i razumijete više nego je to slučaj u ostalim dijelovima Europe?

I sam zemljopisni položaj balkanskih zemalja nemeće se kao graditelj mira, jer su te zemlje obavezan prolaz između Bliskog istoka i Srednje Europe. Upravu zbog toga u prošlim je stoljećima ovdje cvjetala trgovina, razmjena raznih dobara i poduzetništava, i to sve na dobrobit i blagostanje svih. U toj perspektivi nalazi se i budućnost Balkanskog poluočeka. U suradnji i solidarnosti narodi Balkanskog poluočeka moći će se suočiti s mnogim problemima i riješiti ih. **Napredak i dobro naroda na Balkanu imaju samo jedno ime: mir!**

8. Bez obzira na ljudske račune, na taj hitan zadatak ti, Zagrebačka crkvo i Crkvo u cijeloj Hrvatskoj,

pozvana si jednim kategoričkim moralnim imperativom. Imperativom koji se neodoljivo pojavljuje u svakoj vjerskoj savjesti, svaki put kada usne izgovore molitvu **"Oče naš"**.

Tim nas je riječima Krist učio kako se trebamo obraćati Bogu. **"Oče"**, riječ slatka, ali i vrlo zahtjevna! Ako nam je dakle Bog Otac, onda **svi mi jesmo i moramo biti braća**. Prije svih razlika, prije svakog pripadništva, prije svake nacionalnosti, postoji duboko temeljno jedinstvo koje ujedinjuje svako ljudsko stvorenje. Mi kršćani, pozvani smo da to jedinstvo svjedočimo posebnom snagom i odgovornošću.

Zar ne bi bila nedopustiva dvoiličnost ponavljati **"Oče naš"**, dok se gaje osjećaji srdžbe i zavisti, ili čak namjere nasilja i osvete?

"Oče naš" uistinu sadrži u srži određeni nacrt društva, koje ne samo da isključuje svako nasilje, nego se u svakom svom vidu izgrađuje prema načelima bratske solidarnosti.

9. Ta divna slika društva izložena je, nažalost, ljudskoj krhkosti. Zato nam i sama molitva Gospodnja pokazuje pravi put kojim nam je krenuti nakon svakog našeg posrtaja: **to je put praštanja**. "Otpusti nam duge naše, kako i mi otpuštamo dužnicima našim".

Pređrugi, moramo pažljivo razmišljati nad snagom riječi **"kako"**, nad **obećanjem** i nad **prijetnjom** koju taj priloga sadrži. Prijetnja: samo ono srce koje se oslobodilo svake mržnje može primiti Božje oprostjenje. Obećanje: nema osude za onoga koji se, iako kriv, pokaje i sam bude milosrdan prema svojoj braći.

Vrijeme je da Zagrebačka crkva kao i cijela Crkva u Hrvatskoj, postane promicateljica međusobnog oprostjenja i pomirenja. **"Traži oprost i sam oprosti!"**, tako bi mogla biti sažeta zadaća koja je pred vama, ukoliko se žele postaviti čvrste pretpostavke za postizanje istinskog i trajnog mira.

10. To je, predraga braćo i sestre, predaja 900. obljetnice kršćanstva koju danas slavite. Pozvani ste da budete dostojni nasljednici vjernika, vaših prethodnika, ugledavši se na vaše mučenike i svece.

To je, predraga braćo i sestre, predaja 900. obljetnice kršćanstva koju danas slavite. Pozvani ste da budete dostojni nasljednici vjernika, vaših prethodnika, ugledavši se na vaše mučenike i svece.

Tu vam predaju danas ostavlja Petrov nasljednik dok vas toplo i srdačno pozdravlja. Svoj pozdrav upravljam u ovom trenutku prijevremeno časnom bratu, kardinalu Franji Kuhariću, vašem dragom Pastiru, njegovim pomoćnim biskupima i biskupima cijelog hrvatskog episkopata koji su prisutni na ovoj svetovitoj misi. Pozdravljam i svećenike, redovnike, redovnice i sve članove Božjeg naroda, posebno mlade, bolesnike i obitelji. Pozdravljam prognanike i sve oni koji trpe zbog rata na Balkanu. Upućujem svoj pozdrav i Predsjedniku Republike i predstavnicima vlasti čija prisutnost na ovom slavlju osnažuje vrijednosti i značenje neprekinitih veza i sklada između hrvatskog Naroda i Svete Stolice.

11. Cijeli ovaj dragi narod preporučam zagovoru Presvete Djevice, toliko časne u ovoj Nadbiskupiji i u cijeloj Hrvatskoj. **"Majka Božja od Kamenitih vrata"**, zaštitnica grada Zagreba, neka utvrdi nakane koje ova obljetnica budi u dušama pastira i vjernika tako slavne Crkve.

Ono što osjećamo u ovom svečanom trenutku, najbolje je izrečeno u himnu hvale i zahvale: **"Tebe Boga hvalimo"**. Taj drevni hvalospjev završava se zdušnim zazivom Bogu da spasi svoj narod: **"Spasi svoj narod, Gospodine!"**

To je zavij koji se danas diže kao krik iz naših srdaca: spasi, Gospodine, svoj narod koji živi u Hrvatskoj: spasi narode na Balkanskom poluočoku i sve one koji u bilo kojem kraju Zemlje još traže mir. **Spasi, Gospodine, svoje narode!**

Spasi nas, Gospodine. Samo se u tebe uzdam **"U tebe se, Gospodine, uzdam, ne da se ikad poštidi!"**

Hvaljen Isus i Marija!

Hrvatska - Zagreb - 11.09.1994. - Hipodrom

Govor zagrebačkog nadbiskupa kardinala Franje Kuharića

Sveti Oče!

"Ovo je dan što ga učini Gospodin; kličimo i radujmo se u njemu!" (Ps 118,24)

Sveti Oče! S osjećajima duboke zahvalnosti, sinovskog poštovanja i srdačne ljubavi upućujem Vam pozdrav dobrodošlice na početku ovog najsvetčanijeg euharistijskog slavlja u našoj povijesti i u našoj sadašnjosti! U Kristovu žrtvu ljubavi uložiti ćete zajedno s nama našu vjeru i pobožnost, našu nadu i pouzdanje, naše zahvaljivanje i naše kajanje. U otajstvo Križa unosimo sve naše patnje: patnje stotina tisuća prognanih iz svojih domova; patnje tisuća ranjenih, trpljenje bolesnih i tjeskobe siromašnih, nezaposlenih, nemoćnih. Unesite, Sveti Oče, u kalež Kristove Krvi suze svih žalosnih, koji oplakuju svoje mrtve, da budu otrte Božjom utjehom!

U pozdrav dobrodošlice sabirem osjećaje svih hrvatskih katolika ovdje prisutnih i svih duhom uključenih u našu Misu iz domovine i svijeta! To su osjećaji radosti uzbuđene do suza, to su osjećaji zahvalnosti i odanosti. Sabirem u ovaj pozdrav osjećaje iskrenog poštovanja svih ljudi dobre volje, svih građana Hrvatske - bez obzira na nacionalnu pripadnost, na vjersko uvjerenje i političko opredjeljenje - ali koji svojom iskrenom savješću žele dobro svim ljudima i zato poštuju Vašu službu za dobrobit svakog čovjeka!

Ovom Euharistijskom slavlju pridružuju nam se kao dragi gosti: kardinali, biskupi, svećenici, vjernici iz država Europe i svijeta, osobito Hrvati iz susjednih zemalja, kao i drugih nacionalnosti, pa Vas, Sveti Oče, i u njihovo ime pozdravljam i zahvaljujem im za njihov dolazak!

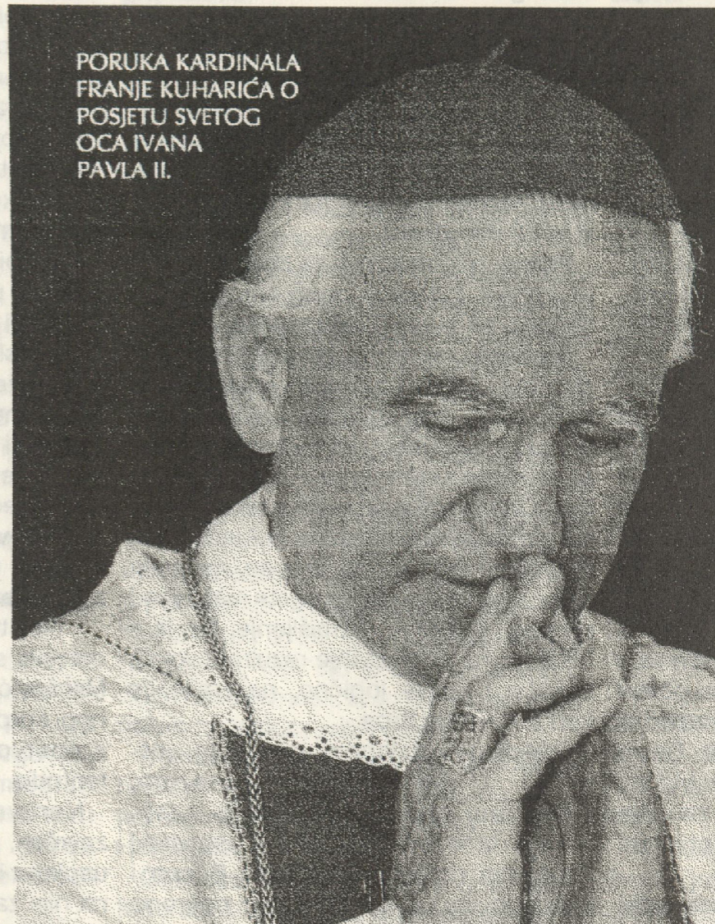
U nekrvnu Žrtvu Novog Saveza uključuju se danas ovdje najviši predstavnici države Hrvatske zajedno s diplomatskim korom te djelatnici na području obrazovanja, kulture, znanosti, gospodarstva, javnih sredstava priopćavanja, pa Vam, Sveti Oče, podastirem pozdrav pun poštovanja i u njihovom ime.

Predstavljam Vam poštovane prisutne predstavnike kršćanskih zajednica: te štovane predstavnike Židovske i Islamske vjerske zajednice u Hrvatskoj. Zahvaljujem im za prisutnost i u njihovo ime odmah na početku pozdravljam Vašu Svetost!

Sveti Oče, dugo smo željeli i očekivali Vaš dolazak u Hrvatsku. I Vi ste dugo željeli k nama doći. U susretu s biskupima Crkve u Hrvata i u čestim susretima s hrvatskim hodočasnima u Rimu izražavali ste svoju živu želju da nas posjetite. Uvijek su postojale zapreke. Ali, nakon što smo stekli slobodu kao narod, nakon što je hrvatski narod dobio kao dar Božji svoju suverenu državu, a time i pravo na ime i glas među narodima, ispunjeni su uvjeti za Vaš blagoslovljen dolazak.

Kada Vam je prvi veleposlanik države Hrvatske, koju ste Vi, zauzeti za prava i slobodu svih ljudi i naroda, prije drugih priznali, predavao vjerodajna pisma u srpnju 1992., u svojoj učiteljskoj Poruci ste kazali: "Pastiri kao i predstavnici državne vlasti, pozvali su me da dođem u pastoralni

PORUKA KARDINALA
FRANJE KUHARIĆA O
POSJETU SVETOG
OCA IVANA
PAVLA II.

posjet Crkvi u Hrvatskoj. Vi ste ponovili taj poziv koji dotiče dragu mi želju. Kada okolnosti to dopuste, nadam se da ću moći ostvariti to hodočašće i doći učrstiti u vjeri svoju braću i sestre hrvatske katolike i susresti se s cijelim Vašim narodom na njegovoj toliko dragoj zemlji" (Glas Koncila br. 28. od 12. srpnja 1992.).

Sada nama ta tako draga želja postaje stvarnost. Vaša blagoslovljena prisutnost među nama ispunja nas zanosom, radošću, utjehom i nadom! Ovdje Vas okružuju, Sveti Oče, stotine tisuća hodočasnika: očeva i majki, djece i mladih sa svojim biskupima, svećenicima, redovnicima i redovnicama. Mnogi od njih nisu stigli do velikih napora da dođu u ovaj sretni susret s Vama. Mnogi prognanici među njima sa suzama u očima slaviti će ovu Misu s Vama, Sveti Oče, s to većim uzbuđenjem jer je ne mogu slaviti već tri godine u svojim župskim crkvama kojih više nema kao što nema ni 115 katoličkih župa u Hrvatskoj. S kakvom će čežnjom oni danas moliti s Vama za pravedan mir za sve, kako bi se mogli vratiti na svoja ognjišta mirni, sigurni i slobodni! Neka Milosrdni Otkupitelj čovjeka, po zagovoru Presvete Bogorodice i Majke Crkve usliši Vašu i našu molitvu!

Sveti Oče, kao zagrebački nadbiskup, uzbuđen poštovanjem i ljubavlju prema Vašoj časnoj osobi, posebno Vam zahvaljujem u ime zagrebačke Crkve da ste se

udostojali uključiti u završnu proslavu našeg velikog jubileja, devetstote obljetnice zagrebačke biskupije kojoj je prvi biskup bio Čeh prezimenom Duh, a utemeljio ju je ugarski kralj Ladislav! Na ovim prostorima naše lijepe domovine zagrebačka je biskupija nasljednica biskupije iz rimskog vremena a kojoj je bio središte grad Sisak-Siscia. Tu biskupiju osobito pamtimo po svetom biskupu i mučeniku Kvirinu iz vremena Dioklecijanovog proгона!

Sveti Oče, dolazite nam da nas učrvstite u vjeri! I mi Vas s vjerom primamo! Primamo Vas s čvrstom vjerom u riječ Gospodina našega Isusa Krista, koju je On uputio Simunu, sinu Joninu: "Ti si Petar - Stijena i na toj ću stijeni sagraditi Crkvu svoju, i vrata paklena neće je nadvladati!" (Mr 16,18). Vjerujemo u Isusovu riječ kojom je Crkvu povjerio Petru da je sabire u Istini i upravlja ljubavlju: "Pasi jaganjče moje... Pasi ovce moje!" (Iv 21, 16; 17).

U toj vjeri ustrajali smo sve do naših dana kroz trinaest stoljeća naše pripadnosti Rimokatoličkoj Crkvi. Odanost i vjernost Petrovim nasljednicima ulazi u sadržaj naše vjere. Simbol, znak i svjedok te vjernosti u vremenu nedavnih iskušenja naše Crkve je Sluga Božji zagrebački nadbiskup i kardinal Alojzije Stepinac! U povijesnim nevoljama i napastima protiv zajedništva s Petrovim nasljednicima s Petrom smo ponavljali ispovijest vjere i vjernosti: "Gospodine, kome da idemo? Ti imaš riječi života vječnoga!" (Iv 6, 68).

Sad smo, Sveti Oče, raspoloženi srcem čuti Vašu očinsku, pastirsku i učiteljsku riječ! A to je Evanđelje Riječ života vječnoga!

Evanđelje je objava o Bogu koji je ljubav (usp. 1 Iv 4,16). Evanđelje je objava o dostojanstvu ljudske osobe i čovjekovih neotuđivih prava; zaštita je nepovredivosti ljudskog života čim ga je stvaralačka Božja ljubav položila u krilo žene!

Evanđelje je objava svetosti obitelji, tog temeljnog zajedništva muža i žene u neopozivoj ljubavi, poštovanju i otvorenosti životu! Ono je zaštita slabih, obrana potlačenih, nada gladnih pravednosti (usp. Mt 5,6).

Evanđelje unosi u politiku duh nesebičnog služenja i ponizne požrtvornosti za opće dobro. U gospodarstvo unosi pravdnost i socijalnu pravdu; u kulturu etičke vrijednosti; u znanost ljubav prema istini. U ljudske i međunarodne, kao i međudržavne, odnose Evanđelje unosi načela prava, pravdnosti, slobode i mira! Ono je nezamjenjivi lijek protiv svih smrtonosnih oboljenja čovjekove misli, srca i savjesti u svakoj civilizaciji i u svakom vremenu! Božja je Riječ istina koja oslobađa od zla i Zloga (usp. Iv 8, 33).

Sveti Oče, dolazite kao milosrdni Samaritanac ranjenoj Crkvi i našoj ranjenoj Domovini. Zalijte rane uljem Evanđelja!

Prije 1115. godina Vaš davni prešasnik na Petrovoj katedri Ivan VIII. pisao je hrvatskom knezu Branimiru kao odgovor na njegovo pismo vjernosti slijedeće riječi: **"Kad smo, naime, na dan Uzasašća Gospodnjega slavili misnu žrtvu na svetom oltaru blaženoga Petra apostola, s uzdignutim rukama, blagoslovlili smo tebe i sav tvoj narod i cijelu zemlju tvoju."** (Nam in die ascensionis domini inter sacra missarum sollempnia celebrantes elebatis (!) sursum manibus benedicimus tibi et omni populo tuo omnique terre tue...)

Sveti Oče, slaveci svetu misnu Žrtvu na ovom oltaru pred likom Majke Božje od Kamenitih vrata, koji je prije 263 godine u požaru grada ostao nepovrijeđen, podignite svoje blagoslovljene ruke i blagoslovlite sve nas, cijeli naš narod i domovinu našu Hrvatsku u koju doseliše naši pradedovi iz Bijeke Hrvatske i koja je bila "semper fidelis".

Neka Vaš Apostolski blagoslov, Sveti Oče, bude velika pouzdana molitva za pravedan mir u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i u cijelom svijetu!

Geslo našeg Jubileja je: **"U Tebe se, Gospodine, uzdam!"** Gospodin će se Vašim blagoslovom i Vašom molitvom, Sveti Oče, nas spomenuti i sve nas blagosloviti (usp. Ps 115, 12; 13).

Kličemo Vam: **"Blagoslovljen koji dolazi u ime Gospodnje!"** (Ps 118, 26)

**Franjo kard. Kuharić
zagrebački nadbiskup i metropolit,
predsjednik Hrvatske biskupske
konferencije**

Josip Manolić, svojedobno drugi najmoćniji hrvatski političar, a sada potpredsjednik UNPA područjima i Bosni i Hercegovini u kontekstu najnovijih odluka Kontaktne

Hrvatska mora u Bosni otvoreno

Kako ocjenjujete plan Kontaktne skupine za BiH i izostanak bilo kakvih konkretnih sankcija protiv Srbije nakon srpskog odbijanja tog plana?

- Mislim da je Kontaktna skupina pošla od toga da treba što prije riješiti krizu u Bosni i Hercegovini. Poštujući temeljna načela u međunarodnim odnosima, članice Kontaktne skupine pokušale su doći do rješenja za krizu. Osnovno od tih načela jest poštovanje postojećih granica, nemijenjanje granica uspostavljenih nakon raspada Jugoslavije, neovisno o njihovoj pravednosti, ili eventualnoj nepravednosti.

Nositelji ratne opcije bili su protiv prijedloga, što je i logično. To vrijedi i za one koji su željeli stvoriti veliku Srbiju i za one koji su planirali podijeliti BiH i pripojiti Hercegovinu Hrvatskoj. Oni su činili sve da ospore plan Kontaktne skupine, neki tiše a neki vrlo glasno.

Posve je razumljivo da su na kraju Srbi, kao glavni i najveći krivci za rat u Bosni, odbili plan. Oni su, naime, tijekom rata ostvarili velike probitke, osvojili su golem teritorij, i sada još ne vide razlog zašto bi od svega toga tek tako odustali. Takvo se njihovo ponašanje moglo predvidjeti. Odstupanje od onoga što je zauzeto ratom za bosanske je Srbe sada otvoreni poraz.

● **Vi, dakle, mislite da će bosanski Srbi do kraja ratovati: do potpune pobjede ili do teškog poraza?**

Ne, ne mislim da će oni ratovati do kraja. Kad se analizira situacija u Bosni i Hercegovini, valja imati u vidu što je sve uzrok otpora prema mirnom rješenju. I sami znate koliko je rat u Bosni bio krvav, zločinački, genocidan. Ono što povezuje bosanske Srbe koji još žele ratovati, ali i zagovornike ratne opcije na druge dvije strane, jest strah od posljedica za koje bi mogli biti odgovorni.

Zagovornici rata, i među Srbima, i među Hrvatima, pa i među Muslimanima, sada se najsnažnije opiru mirnom rješenju, jednostavno zato što se boje mira! Sve njih povezuju zločini i odgovornost za te zločine, koju neće moći izbjeći kada se uspostavi mir!

● **Želite reći da sve tri strane imaju razloga da odgode uspostavu mira u Bosni i Hercegovini?**

- Ne, ja, naprotiv, mislim da su sve tri strane objektivno zainteresirane za mirno rješenje, ali da nitko ne želi

odgovarati za posljedice svih onih zločina počinjenih na području Bosne i Hercegovine. Nitko sada ne želi preuzeti odgovornost, što je i logično, za sam početak rata, za logore, za genocid, za masovna ubojstva civila, za masovna razaranja. Svaka mirna opcija, barem u perspektivi, ima ugrađene i mehanizme za kažnjavanje zločinaca, a ti su zločinci često najviši političari i vojni zapovjednici sukobljenih strana.

Pitanje odgovornosti za zločine danas je velika zapreka svakom mirnom rješenju za Bosnu i Hercegovinu.

Gledajte, mirovni prijedlog Kontaktne skupine temelji se, među ostalim, i na tome da u ratu u Bosni i Hercegovini nema pobjednika i pobijedenih. Takvog se pristupa svaka strana u BiH i te kako boji. One razmišljaju ovako: nastavimo li rat, postići ćemo potpunu pobjedu i diktirat ćemo uvjete mira. Zna se, naravno, da se onome tko diktira uvjete mira nikad ne sudi. Takvo je razmišljanje, što je s obzirom na dosadašnje rezultate vojnih sukoba i posve logično, najizraženije kod bosanskih Srba.

Prijedlog Kontaktne skupine, kao, uostalom, i Vašingtonski sporazum, eliminiraju ratnog pobjednika i zahtijevaju da se prvo zaustavi rat, uspostavi unutarnje državno ustrojstvo Bosne i Hercegovine, a da se zatim pokrene odgovornost za sve ono što se u ratu dogodilo.

● **Niste odgovorili na pitanje zašto Srbi nakon odbijanja plana Kontaktne skupine ipak nisu oštrije kažnjeni, kao što je bilo najavljeno?**

- Ja nisam niti očekivao da bi Srbi mogli biti ozbiljnije kažnjeni. Najavljeno oštro kažnjavanje one strane koja odbije plan Kontaktne skupine bilo je samo u funkciji stvaranja boljih pregovaračkih pozicija. Na Srbe se željelo tim prijetnjama izvršiti dodatni pritisak, što očito nije uspjelo.

Kontaktna skupina je, dakle, najavila oštre mjere protiv one strane koja ne prihvati njezin prijedlog. Dvije su strane prijedlog prihvatile, a Srbi ga nisu prihvatili, ali se ne može posve decidirano reći ni da su ga odbili. Karadžić je, jednostavno, želio ponoviti dobro odigranu igru od ranije primijenjenu - dobiti na vremenu.

Radovan Karadžić sada je u vrlo specifičnoj poziciji. S obzirom na to da on ipak nije dobio rat i da ne može

samostalno diktirati buduće uređenje Bosne i Hercegovine, on pokušava što dulje zadržati sadašnji status quo, kako se ne bi suočio s posljedicama svih zločina počinjenih na tlu Bosne i Hercegovine. Karadžić sada, zapravo, pokušava dobiti na vremenu. Vrijeme je faktor koji bi trebao zatamiti, ili barem razvodniti sve posljedice rata, strašne zločine koje su Srbi, pod Karadžićevim vodstvom, počinili u Bosni i Hercegovini.

Kad bi Karadžić odmah prihvatio mirovni prijedlog Kontaktne skupine, doveo bi se pred definitivni slom. On bi doživio slom unutar same srpske, za rat raspoložene, grupacije, jer svojim ratnicima ne bi mogao objasniti zašto su podnijeli tako velike žrtve, a da nisu ostvarili svoje ratne ciljeve. Isto, u krajnjoj liniji, vrijedi i za Miloševića.

● **Ali, vojno gledajući, Srbi jesu, i u Bosni i u Hrvatskoj, ostvarili većinu svojih ratnih ciljeva.**

- Ne, to nije točno. Budući da nisu ostvarili svoje ratne ciljeve, i Karadžić i Milošević su, unutar srpskog nacionalnog korpusa koji je podržavao rat kao sredstvo za proširenje nacionalnog teritorija, u vrlo teškom položaju.

Naravno, kada bi rat danas bio završen, mogli bismo govoriti o njihovom uspjehu i o ostvarenju ratnih ciljeva. Ali, rat nije završen, ratno stanje još traje i u Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini. Ratni potencijali sukobljenih strana sve se više izjednačavaju. Ratni potencijali Muslimana i Hrvata mogu znatno porasti ukidanjem embarga na uvoz oružja, dok srpski ratni potencijali više ne mogu jačati. Embargo na oružje BiH i Hrvatskoj, koji je, nažalost, još na snazi, sada je glavna pomoć Miloševiću i Karadžiću da ostvare srpske ratne ciljeve, ili da barem održavaju privid njihova ostvarenja.

No, budući da ratno stanje još traje, ti ciljevi, srećom, nisu ostvareni, a ratna se sreća vrlo brzo može preokrenuti.

Postigne li se ozbiljna hrvatsko-muslimanska vojna suradnja, oni će se moći suprotstaviti Srbima i onemogućiti stvaranje velike Srbije. U tom će slučaju Milošević i Karadžić biti na ruku političke propasti, jer neće moći objasniti srpskom narodu radi čega je podnio tako velike ljudske i materijalne žrtve, a da nije ostvarena proklamirana ideja "Velike Srbije".

Hrvatskih nezavisnih demokrata, u "Globusu" analizira državnu hrvatsku politiku prema skupine za BiH, te zahtijeva angažman Hrvatske vojske u ratu protiv bosanskih Srba:

vojno intervenirati

● **Mislite li da bi Srbi, na kraju, ipak mogli pristati na mirovni prijedlog Kontaktne skupine, što ovih dana deklarativno traži Slobodan Milošević?**

- Ja već dugo tvrdim da će na kraju Srbi morati pristati na jedan od mirovnih prijedloga međunarodne zajednice. Čak smatram kako je neizbježno da Karadžić ipak potpiše jedno od mirovnih rješenja, i da to rješenje doista i provede. No, on, kao što sam već rekao, želi to rješenje što je moguće više odgoditi kako bi si izborio donekle povoljniju poziciju za kasnije pregovore o unutarnjem uređenju Bosne i Hercegovine.

Najvažnije je, i u Vašingtonskom sporazumu, i u kasnijem Bečkom sporazumu, i u aktualnom prijedlogu Kontaktne skupine, da se poštovalo načelo očuvanja granica, da se poštovala cjelovitost i suverenost Bosne i Hercegovine, što, istodobno, znači i najteži politički poraz Radovana Karadžića.

O svim drugim pitanjima, osim o cjelovitosti BiH, može se razgovarati, bez ozbiljnih gubitaka za bilo koju etničku skupinu u Bosni i Hercegovini. Ustraju li i Kontaktna skupina i međunarodna zajednica u cjelini na tom načelu, bit će to konačni poraz velikosrpske, i bilo koje druge ekspanzionističke politike u BiH.

● **Oprostite, ali ruski ministar vanjskih poslova Kozirev rekao je ovih dana Miloševiću da će se bosanski Srbi, pristanu li na prijedlog Kontaktne skupine, imati pravo udružiti u konfederaciju sa SR Jugoslavijom, dok Hrvati i Muslimani već otprije, od vremena potpisivanja Vašingtonskog ugovora, imaju pravo na konfederalno udruživanje s Hrvatskom. Očito je, dakle, da nitko ozbiljno ne računa na cjelovitu Bosnu!**

- Izjava ruskog ministra vanjskih poslova jednostrana je ruska ponuda Srbiji. Mislim da iza ponude bosanskim Srbima o udruživanju u konfederaciju s Jugoslavijom ne stoje i druge članice Kontaktne skupine. Ta je ponuda, uostalom, posve neodrživa za Bosnu i Hercegovinu.

Osim toga, ako se bosanskim Srbima dopusti ulazak u konfederaciju s Beogradom, tko može zabraniti sandžačkim Muslimanima udruživanje sa Sarajevom? Prije rata su i bosanski

Srbi i sandžački Muslimani imali isti ustavno-pravni status u različitim državnim granicama.

● **Međutim, Vašingtonski sporazum, na koji se i vi stalno pozivate, omogućuje Federaciji Hrvata i Muslimana udruživanje s Republikom Hrvatskom. Ako, dakle, pravo na konfederaciju sa susjednom državom imaju Hrvati i Muslimani, kako se to pravo može osporiti Srbima?**

- Prvo, Vašingtonski je sporazum postignut prije izrade konačnog mirovnog plana za Bosnu i Hercegovinu. A mirovni plan Kontaktne skupine u prvom redu naglašava cjelovitost i nepovredivost granica Bosne i Hercegovine. Drugo i u Vašingtonskom se sporazumu prvenstveno govori o uspostavi Federacije Bosne i Hercegovine, s tim da je ostavljena mogućnost da i treća strana, bosanskohercegovački Srbi, uđu u Federaciju. Naglasak je, dakle, na Federaciji, a ne na konfederaciji s Hrvatskom, kao što je bilo prikazano u dijelu naše javnosti, i kao što to odgovara nekim hrvatskim političarima.

Uostalom, i Vašingtonski sporazum, baš kao i plan Kontaktne skupine, inzistira na nepovredivosti granica Bosne i Hercegovine.

Gledajte to što Kozirev nudi konfederaciju bosanskim Srbima zapravo je veliki politički ustupak, kako bi se Srbe uvjerilo da prihvate prijedlog Kontaktne skupine.

Uostalom, iz istih je razloga Tuđman obećao konfederaciju Hrvatima u Hercegovini, iako je, ponavljam, svakome tko je pažljivo pročitao Vašingtonski sporazum jasno da se ondje u prvom redu inzistira na federaciji.

Naši ratnici u Hercegovini to, nažalost, teško prihvaćaju, što stvara velike prepreke za provedbu dogovora potpisanih u Washingtonu i Beču.

● **Ako Srbi definitivno odbiju mirovni prijedlog Kontaktne skupine, smatrate**

li da je vojno rješenje - mislim na rat snaga Federacije protiv Srba - neizbježno?

- Da, onda drugog rješenja neće biti. Ne riješi li se uskoro kriza mirnim putem, vlasti u Bosni i Hercegovini neće imati drugog izbora, nego krenuti u veću vojnu akciju.

● **Mislite li da će Hrvati Herceg-Bosne podržati središnju Vladu u Sarajevu u takvoj akciji?**

- Ako se Hrvati Herceg-Bosne doista kane dosljedno držati Vašingtonskog sporazuma, onda moraju podržati sarajevsku Vladu i moraju zajedno s Muslimanima braniti cjelovitost BiH.

● **U slučaju da se rat u Bosni ipak nastavi, strateški je najvažniji famozni posavski koridor. Mislite li da bi Hrvatska vojska trebala otvoreno podržati snage Federacije u borbi za presijecanje koridora?**

- Hrvatska ne samo da treba, Hrvatska se, dapače, mora otvoreno umiješati u borbu za posavski koridor. Riječ je o vitalnom hrvatskom državnom interesu. Ako se kriza ne razriješi na načelu poštovanja cjelovitosti Bosne i Hercegovine, ako se Bosna i Hercegovina ne očuva kao cjelovita država, nitko ne može jamčiti niti cjelovitost Hrvatske. To bi već svakom u Hrvatskoj trebalo biti jasno, a nekim političarima, nažalost, još nije.

Hrvatska nema mogućnosti da sačuva svoje granice ako ne budu sačuvane granice Bosne i Hercegovine! Granica BiH na Drini vitalni je interes Hrvatske.

● **Mislite li da, u slučaju nastavka rata u Bosni, Republika Hrvatska treba ondje otvoreno, formalno vojno intervenirati?**

- To je kao jedan plus jedan. U slučaju nastavka rata Republika Hrvatska mora otvoreno vojno intervenirati u Bosni i Hercegovini, na strani Federacije, a protiv bosanskih Srba. Mi tu nemamo izbora.

Riječ je o najvažnijem životnom pitanju opstanka Hrvatske kao države. Jedino tako, ne postigne li se mirno rješenje, Hrvatska može očuvati svoje granice.

TUZLA
Salineatrans
TRANSPORTNO USLUŽNO I TRGOVINSKO
PREDUZEĆE, EXPORT-IMPORT sa p.o

Adresa: Partizanska br. 2 (Soni trg)
75000 Tuzla
direktor 239-438
tehn. slu. ba 239-350
bilefarnica 239-435
Žiro račun: 12200-601-22662
SDK Tuzla

Kako je počela školska godina u Tuzlansko - podrinjskoj veležupaniji

Činovnicima marke prosvjetarima paketići

Školska 1994/95. godina u Tuzlansko - podrinjskoj veležupaniji uglavnom je na vrijeme počela. Đaci osnovnih i srednjih škola (oko 20.000) sjeli su u rasklimane školske klupe i neokrećene prostorije. Nastavni planovi i programi su putem savjetnika (čitaj kurira) Pedagoškog zavoda Tuzla stigli u škole. Na putu je 45 tona novih udžbenika nacionalne skupine predmeta i oni će također biti distribuirani do svakog đaka preko PZ-a Tuzla. Sve knjige su besplatne i dar su humanitarnih organizacija, rekao nam je prof. dr. Ahmo Čolić, ravnatelj Pedagoškog zavoda Tuzla.

Karakteristično za početak nove školske godine u 14 općina Tuzlansko - podrinjske veležupe je da nijedna općina, niti ijedna veležupanjska institucija, nije školama kupila ni po jednu kredu za izvođenje nastave. A nije točno da to nisu mogle. Više to govori o njihovoj nebrizi za nastavu i djecu, nego financijskoj nemoći. Zato je humanitarna organizacija ČIPS iz Italije svakoj srednjoj školi darovala po 20 kilograma krede, deset milla kancelarijskog papira, po dvije teke za svakog učenika i nastavnika i olovke. UNICEF je također darovao dosta školskog i kancelarijskog materijala dok je OXFAM, britanska humanitarna organizacija osigurala odjeću i obuću. Humanitarci iz islamskih zemalja pomažu i darivaju samo prognanike a ništa ne daju za obične građane, domicilne

Tuzlake, i ništa ne rade preko PZ-a, nego samo direktno. Zato u PZ-u i nemaju uvidatko šta sve daje i kako pomaže školovanje mladih, kaže Ahmo Čolić.

Prošle školske godine (skraćeni program) nastavu je na ovom području najbolje organizirala općina Lukavac. Tko će taj barjak ove godine ponijeti još je rano govoriti. Činjenica je da se općinske vlasti previše uzdaju u humanitarce, a malo sami čine za škole. Eto ovih dana procurila je informacija da su okružne i veležupanjske čate (službenici) dobili plaće u rasponu od 70 (spremačica) do 300 DM (funkcionari). Gdje su još bogati paketi i po dva na mjesec. Prosvjetnim radnicima nitko ništa u kešu ne obećava, nego se oni i dalje ufaju u NACR, norvešku crkvenu pomoć, koja im je redovno dijelila hranu, oko 2.000 paketa mjesečno. Gdje su bar ostale vjerske institucije, ako su ih svjetovne zaboravile.

Ova školska godina, nakon dvije skraćene, ratne, trebala bi da traje 36 tjedana, s časom od 45 minuta, izuzev ako škola radi u tri smjene, kada se čas može skratiti na 35 minuta. Podaci govore da neke škole u gradu Tuzli (Pazar) rade sada u četiri smjene. Priliv novih prognanika i djece komplikuje nastavu. U školi Klokotnica (Gračanica) neki daci završit će za godinu dva razreda.

M. B.

Film "Gospa"

U PROSINCU MEĐU GLEDATELJIMA

Naš list je ranije pisao o filmskom projektu "Gospa" redatelja Jakova Sedlara, za koji je scenarij napisao poznati hrvatski književnik Ivan Aralica. Sada smo u prilici da od redatelja saznamo još neke pojedinosti o ovom filmu - od radanja ideje do njene realizacije koja je pri samom kraju.

Još prije šest godina Ivan Aralica i ja dogovorili smo se o ovom projektu. Naime, na moju inicijativu Aralica je pokušao istražiti cijeli međugorski slučaj, a na kraju smo pošli od sudskog procesa fra Joži Zovku. U međuvremenu smo uvidjeli da je to jedna mnogo šira i obuhvatnija tema koja zahtjeva mnogo studiozniji i ozbiljniji pristup, te da bi se kroz nju moglo još dosta toga reći (...) Aralica je gotovo godinu i pol proveo u razgovorima s mnogim svećenicima, a za dvije godine završio je scenarij. U samu završnicu posla ušli smo početkom ove godine kada smo izabrali glumce, kamermane, montažere... Nadam se da će se krug zatvoriti u prosincu ulaskom filma u kino-dvorane - riječi su Jakova Sedlara.

U "Gospa", čije snimanje je već završeno, glume slavni glumci na čelu sa Martinom Sheenom, a tu su i Morgan Fairchild, Ray Girardin i George Coe. Oni imaju svoje cijene koje su iznimno visoke, a na snimanje ovog filma došli su za mnogo niže svote. Inače, u snimanje je ukupno sudjelovalo 89 glumaca i oko tri tisuće statista.

Redatelj vjeruje da će ovaj film pridonijeti da istina o Međugorju prođe u svijet i da će to biti jedna vrhunska promidžba hrvatske kulture. Međugorje je, naime, bitan dio "hrvatskog vjerničkoga i nacionalnog bića i identiteta. Preko naših ljudi čije likove igraju svjetski poznati glumci, mi jednostavno svijetu govorimo i svjedočimo o svojoj nazočnosti i pripadnosti toj svjetskoj kulturi..."

A. U.

Putnički saobraćaj Tuzla-Zagreb

"SALINEA" PO REDU VOŽNJE

Mnogi i danas ne vjeruju da je jedna privatna autosaobraćajna firma iz Tuzle, a ime joj je "Salinea-trans", gotovo cijelo vrijeme ovog rata uspjela održati autobusni putnički saobraćaj na relaciji Tuzla - Zagreb. Njen vlasnik je gospodin Božo Šimić, Tuzlak, koji sada u Zagrebu ima svoju ispostavu, odnosno duplikat sjedišta. "Salinea-trans" je rođena u 1992. godini, a prve putnike od Tuzle do Zagreba prevezla je putem Tuzla - Bosanski i Slavonski Brod - Zagreb, dok je ovaj put još bio prohodan. Kada dođe blokada u Posavini, a Karadžićevi bojovnici zaustave život, autobusi "Salinee" krenuli su kroz Hercegovinu, odnosno kasnije Herceg-Bosnu, i to traje do danas. S tim što je svaki saobraćaj na ovoj relaciji mirovao u vrijeme totalne blokade, odnosno prošle jeseni i zime.

Čim je put kroz Herceg-Bosnu deblokiran, kaže nam Franjo Šimić, radnik u "Salineatransu" u Tuzli, mi smo uspostavili redovit putnički saobraćaj, bez obzira što je put od Tuzle do Visokog, i dalje kroz srednju Bosnu bio veoma težak i rizičan. Sada je situacija daleko bolja, jer je put preko Kiseljaka i kraći i manje je makadama. Počev od proljeća ove godine održavamo dvije redovite linije od Tuzle preko Mostara, Metkovića i Splita do Zagreba, i nazad, i jednu liniju svakih 15 dana Tuzla - Split - Pula i nazad.

"Salineatrans" je najpouzdaniji autoprevoznik od Tuzle do Zagreba i nazad, i njeni autobusi su redovito prebukirani putnicima, paketima i drugim robama. Ovo je ujedno jedini privatni autoprijevoznik koji je registriran kod Ministarstva prometa i komunikacija u BiH, kao i kod Ministarstva gospodarstvenih Republike Hrvatske. Ima propisanu trasu gdje se autobusi kreću, nema posebnih problema na prolazima i punktovima, ima najpouzdanije vozače (redovito po dva na liniji). Pored "Salinee" odobrenje od ministarstva za obavljanje prijevoza putnika u ratnim uvjetima imaju još samo dva prijevoznika. "Litvatrans" iz Banovića, i "Transturist" Tuzla. Nedjeljno iz tuzlanskog kraja put Zagreba, Splita, Pule, Beča, Minhera kreće oko 36 autobusa. Svi su prebukirani putnicima i paketima. Oni koji nemaju redovite linije i nisu zvanično registrirani, naravno, imaju stotinu problema na putevima, prolazima, na granici, pogotovo ako se putnici olako, bez svih "papira", primaju u vozila.

"Salineatrans" pomaže svakome. Tako i izdavačima novina, novinarima, a posebice građanima. Iz Zagreba evo četiri mjeseca, redovito dovodi europsko izdanje "Oslobodjenja" u Tuzlu. Tu je i drug tisak, "Globus", "Vjesnik", "Slobodna Dalmacija", "Unpres". Zahvaljujući "Salinei" u osam općina oko Tuzle "Oslobodjenje" stiže petkom.

M. B.

Iz povijesti Iz povijesti Iz povijesti Iz povijesti

STROSSMAYER I BOSNA

Kada se sedamdesetih godina prošlog stoljeća turska imperija spremala da napusti naše prostore (Balkanski poluotok), obrazovao se na političkom planu novi odnos snaga koji je rezultirao neslaganjem europskih sila, posebice oko Bosne i Hercegovine. Svakako značajan utjecaj na ta kretanja imao je i tadašnji đakovački biskup Josip Juraj Strossmayer.

Strossmayer je na političkom planu bio pobornik za ujedinjenje Južnih Slavena, a jedina dilema mu je bila da li to ostvariti u okviru Austrougarske ili samostalno. Ipak se odlučio za ovu drugu varijantu. Iz srednjovjekovne povijesti Bosne poznato je da je Đakovo od 1247. god. bilo sjedište bosanskih biskupa, a bogoslužje na prostoru BiH je bilo u nadležnosti fanjevačkog reda sve do 1881. god. Strossmayer za vrijeme okupacije (aneksije) BiH od strane Austrougarske, dolazi u sukob sa franjevcima, pošto su oni pomagali da Austrougarska zaposjedne BiH, dok je Strossmayer nastojao, s ozbirom na njegovo već rečeno političko opredjeljenje, da se BiH priključi Srbiji u cilju ostvarenja južnoslavenske države.

Prvi značajan uspjeh u svojstvu biskupa ostvario je aktiviranjem fonda cara Josipa II. za obrazovanje mladih svećenika iz Bosne na teološkim učilištima u Mađarskoj, tj. Hrvatskoj. Obrača se pismom vladi da to mjesto teološke izobrazbe bude u njegovom đakovačkom sjemeništu. Tako se prvih godina razvila živa aktivnost u đakovačkom seminarju. Biskup se morao obvezati da će Bosance držati odvojeno, da bi tako spriječio njihovo miješanje sa ostalim Južnim Slavenima u Đakovu. Razumljivo je da to nije bilo izvedivo. Bosanski fratri su se godinama obrazovali u Đakovu koje su napuštali ispunjeni nacionalnim duhom kojeg su kasnije sa oduševljenjem širili u Bosni. Pošto je mađarska vlada bila nezadovoljna ovim, pravo obrazovanja franjevacu oduzeto je Strossmayeru i nastavilo se obavljati u Mađarskoj. Odatle su franjevački studenti veoma često izražavali svoje nezadovoljstvo podržavajući Strossmayera šaljući mu pozdravne brzojave.

Poslije smrti Pija IX. Strossmayer je od novog pape očekivao novu ulogu papinog savjetnika kao zaslužni biskup sa "turske granice". Novi papa Lav XIII. ga je uskoro pozvao u Rim. Prije toga puta on je već bio poslao u Rim tri dopisa o reorganiziranju Katoličke crkve u Bosni i Hercegovini. U prvom pismu predložio je da se Bosna u cijelosti priključi njegovoj biskupiji. Ovakav stav Strossmayera prema crkvenoj organizaciji nije slučajna iz više razloga. BiH je imala u svim povijesnim raskrižjima značajnu odnosno "ključnu" ulogu, kako u doba Turaka, Austrougarske, između dva rata, za vrijeme 2.

svjet. rata, poslije njega i sve do današnjeg dana. Franjevački red je u svim tim vremenima u Bosni igrao važnu ne samo crkvenu ulogu, nego i ostale za narod korisne društvene funkcije koje su sigurno bile relevantne za politička kretanja. Vatikanska crkvena diplomacija se isto tako uvijek zanimala za Bosnu kao istočnu granicu svoga utjecaja (predziđe katoličanstva). U vanjsko-političkom pogledu Bosna je u svim političkim krizama bila najsporniji predmet između velikih sila, pa tako i ovaj puta između Austrougarske i istočnih zemalja Rusije i Srbije itd. Radi sveg navedenog i u tome kontekstu treba tražiti i promatrati relaciju odnosa Strossmayer - Vatikan. U svojoj borbi protiv Austrougarskog utjecaja išao je čak dotle da se zalagao da BiH ostane kao provincija pod turskim suverenitetom, samo da ne bi potpala pod Austrougarsku. Nakon dolaska Austrougarske u Bosnu predlagao je papi izmjenu crkvene hijerarhije, gdje se sukobio sa upravom franjevacu.

Papa Lav XIII. je u početku bio blagonaklon prema Strossmayeru, sve dok austrougarski ambasador u Vatikanu nije dobio nalog da po svaku cijenu osujeti biskupove aktivnosti. Ako se tome dodaju i pritisci mađarske vlade onda je sasvim razumljivo zašto je onemogućeno Strossmayerovo imenovanje za kardinala, mada i sam osobno za time nikada nije žudio kako sam reče u jednom svom pismu.

Neposredno nakon dolaska Austrougarske, Strossmayer čini sve da u crkveno-pravnom pogledu Bosna ostane pod

njegovom biskupijom, radi čega ulaže i velike napore da bude imenovan nadbiskupom, što mu naravno ne polazi za rukom. U skladu sa svojim stalnim zahtjevima za reorganizaciju Crkve nastojao je opravosnažiti svoju nadležnost kao bosanskog biskupa, te u tom cilju daje zadatak svome bivšem učeniku i predsjedniku Akademije dr. Račkom da izradi studiju o povijesti njegove biskupije.

Napokon u ljeto 1881. godine osnovana je sarajevska nadbiskupija, a za nadbiskupa je naimenovan Josip Stadler, isusovac, profesor teologije iz Zagreba, inače u političkom pogledu proaustrijski orijentiran, ali ono što je za života učinio za sarajevsku nadbiskupiju svakako da je osoba blage uspomene. Za njegovo doba na pastoralnu crkvenu scenu stupa jedan novi čimbenik, a to je svjetovno svećenstvo, čija će pojava od tada pa do danas uvijek biti relevantna za shematizam Katoličke crkve u BiH, kao i same unutarnje odnose u njoj samoj. Godine 1896. za kanonika sarajevskog kaptola imenovan je svjetovni svećenik Ivan Šarić. Kada je otišao u Beč da se zahvali caru, Franjo Josip mu je rekao: "Vi ste moj prvi plod u Bosni". Od strane komunističkih vlasti bio je optužen za glavnog predstavnika tzv. klerikalnog fašizma. Umro je u egzilu. Ovim je za Strossmayera završeno bosanskohercegovačko poglavlje, i od tada je samo simbolički nosio ime biskupa Bosne.

U povijesnoj literaturi iz Strossmayerova vremena, biskup je veoma kontroverzna osoba, dakle prikazivana je i pozitivno i negativno. Tako franjevački povjesničar fra B. Gavranović negativno ocjenjuje Strossmayerovu djelatnost. Značajan segment njegove biografije je i poznati sukob franjevacu sa vikarom fra Rafom Barišićem. U svojoj knjizi "Barišićeva afera". Ilija Kecmanović, kao i u svom djelu o fra Grgi Martiću, pozitivno ocjenjuje biskupa Strossmayera.

Politička problematika BiH u njegovo vrijeme, koja je bila na neki način u uzročnoj svezi i sa njime, kao istaknutim javnim i crkvenim djelatnikom uveliko je slična današnjoj tragičnoj političkoj slici BiH. To sasvim lijepo ilustrira Strossmayerov učenik i suvremenik dr. Rački, kada je u jednom svom pismu vrlo dalekovidno napisao slijedeće: "Austrougarska je slijepo umarširala u Bosnu. Ona nije mogla niti htjela biti poštena ni prema svojim narodima niti prema svojim Bošnjacima samim i smatrala se mudrijom od svih drugih... Ali ja se bojim da će Bosna, ako ne odmah, onda u ne tako dalekoj budućnosti, dati povoda za velike komplikacije".

M. Franković

Hrvatsko kulturno naslijeđe

BOROVICA

Između Vareša i Kraljeve Sutjeske nalazi se selo Borovica. U izvornom području istoimene rječice prostire se skupina sela pod zajedničkim nazivom Borovica. Borovica ima osobne stare prefeudalne seoske općine. Nju karakterizira točno određeni teritorij, zajedničko ime, određene etničke osobine. Narodna nošnja je izvorna i tipična je samo za Borovicu. Šijakista od rudarskih topionica, rudarska jama pod nazivom Kraljeva rupa u Borovici govore nam da je ovdje u 14. i 15. stoljeću eksploatirana bakrena, srebrna i željezna ruda. Dakle, riječ je o srednjovjekovnoj rudarskoj općini koju je osnovala skupina rudara saskog podrijetla. Višestoljetni period turske uprave doveo je do nestanka urbanističkih formi ovoga naselja, što je uvjetovalo nastanak arhaične forme naselja.

Na lokalitetu zvanom "Požljeblje" u današnjoj Gornjoj Borovici stajala je kapela, koja datira od prije 500 godina. Vjerojatno je bila većih dimenzija jer je u ljetopisu označena kao crkva. Kapela pored povijesno

memorijalnog značaja ima i veliki značaj za povijest umjetnosti Bosne i Hercegovine, jer se u njoj nalazila veoma vrijedna slika "Bezgriješno začecje" iz 1621. godine koju je uradio Stjepan Dragojlović, koji je autor i druge izuzetno vrijedne slike "Raspeće Kristovo" iz 1597. godine. Obje slike se nalaze u Muzejskoj zbirci samostana u Sutjesci i od strane povjesničara umjetnosti vrednovane su kao kulturno blago od posebnog značaja za kulturnu povijest naroda Bosne i Hercegovine.

Na slici "Bezgriješno začecje" Dragojlović je napravio zapis 1621. godine, gdje govori o sebi kao "majstoru oltara za novu kapelu u Borovici". Na drugoj slici "Raspeće Kristovo" stoji zapis koji govori da je tu sliku uradio u svojoj 28. godini iz čega proizilazi da je rođen 1569. godine. Ovdje treba napomenuti da se u to vrijeme javlja i slikar Marko Skorojević, rodom iz Tešava kod Kraljeve Sutjeske. Na obje slike dominiraju figure u narodnim nošnjama za koje povjesničari umjetnosti tvrde da je to sam

slikar Dragojlović. Na osnovu sadržaja zapisa na objema slikama vidi se da je Dragojlović i donator, tj. da je pored izrade slika te iste slike i darovao crkvi u Borovici. Nema podataka da je bio sveceno lice, jer on to nigdje ne ističe. Rođen je u Borovici ili u Sutjesci. Zbog njegova značaja za povijest umjetnosti Bosne i Hercegovine Dragojlović će sigurno biti predmet daljih istraživanja okolnosti vezanih za rad i život ovoga slikara. O navedenim slikama pisao je fra Rafo Barišić u svom članku "Franjevački samostan i crkva u Sutjeskoj". Prema njegovom mišljenju dovodi se u pitanje originalnost slike iz 1597. godine. Najnovija stručna istraživanja na ovoj slici prilikom njene konzervacije govore da za to nema nikakvih razloga, osim ako nije u pitanju fra Rafina sumnja da jedan slikar iz naših krajeva može izvesti takvo vrijedno djelo.

M. Franković

SJEĆANJE

IVO PETROVIĆ

2. 10. 1991 - 2. 10. 1994.

S ljubavlju i štovanjem:

Obitelj

IN MEMORIAM

7. listopada 1994. godina navršša se godina dana od smrti našeg dragog supruga i brata

RAJMUND (MARTIN) MEŽA

S ljubavlju i poštovanjem čuvat ćemo uspomenu na njegovu plemenitost i dobrotu.

Supruga Jadranka, sestra Ana - Ida, sestrične Diana

Spomenuta crkva u Gornjoj Borovici bila je prepravljena 1784. godine, tako da je tom prilikom zasvođena. Dekoracije unutrašnjosti crkve izveo je fra Pavao Tokmakčić, koji je rođen u Borovici. Dekoracije su izvedene tako da ne izgledaju kao nove od straha zbog turskih vlasti. U tome poslu mu je pomagao neki majstor Franjo Janjić, koji bi se mogao svrstati među naše najstarije restauratore. Iste godine kraj crkve sagrađena je i veća kuća za vrijeme fra Grge Varešanina, tadašnjeg provincijala. Od tih građevina nema više ni traga, a na njihovom mjestu sagrađena je nova crkva odmah iza prvog svjetskog rata. Slike iz bivše kapele prenesene su već ranije u samostan, u Sutjesku.

Prije nepunu godinu dana ova crkva kao i samo selo Borovica potpuno su spaljeni i porušeni, a stanovništvo izbjeglo. Crkva u Borovici je po crkvenom shematismu bila župna crkva posvećena sv. Anti i predstavljala je omiljeno zavjetno svetište okolnih župa. Samo selo Borovica dalo je veliki broj katoličkih intelektualaca svih profila, od kojih je dobar broj svećenika i redovnika Katoličke crkve. Većina ih je stalno nastanjena u Zagrebu.

Mladež HDZ-a BiH
Županijski odbor Soli

Potaknuto čvrstim stajalištem hrvatskih učenika iz Par Sela da u školi žele učiti hrvatski jezik Predsjedništvo Županijskog odbora Mladeži HDZ-a BiH Soli raspravljalo je o pitanju uvođenja hrvatskog jezika u sustav edukacije hrvatskih učenika u Tuzlansko-podrinjskoj veležupi temeljem čega izdaje sljedeće

PRIOPĆENJE ZA JAVNOST

Evoluiranje nacionalnog procesa hrvatskog pučanstva Soli i revitalizacija njegovog nacionalnog bitisanja može imati ekspanziju prirodnog silijeda povijesne teorije i prakse. Nacija je izvorni nositelj suvereniteta koji je hrvatski narod Bosne i Hercegovine, skupa s bošnjačko-muslimanskim ugradio u temelje Federacije BiH. Ona pretpostavlja prošlost, ali se ipak sažimlje u sadašnjosti opipljivim čimbenicima.

Stoga, hrvatski jezik, kao temeljna odrednica hrvatske nacije mora imati čelno mjesto u komuniciranju hrvatskoga čovjeka ma gdje on živio. Županijski odbor Mladeži HDZ-a BiH Soli osuđuje nepostojanje hrvatskog jezika u programima pučkog i strukovnog obrazovanja u Tuzlansko-podrinjskoj veležupi. Hrvatski jezik je službeni jezik Federacije BiH (sukladno njezinom Ustavu, odjeljak I., članak 5.) i kao takav bi moramo učiti u školske programe na cijelom području Federacije BiH, a hrvatskim učenicima se mora osigurati njegovo izučavanje.

Zahitjavamo od svih relevantnih čimbenika, a poglavito od Prosvjetno-pedagoškog zavoda i Tejništva za društvene djelatnosti Tuzlansko-podrinjske veležupe da počinju grašku isprave podsjećajući da je Bosna i Hercegovina država i hrvatskog čovjeka.

Predsjedništvo Županijskog odbora
Mladeži HDZ-a BiH Soli

Sivčanovi M.

FELJTON: Povijest tuzlanskih hrvata V

Petstogodišnjim tragom prošlosti

Piše: Anto
CIGELJEVIĆ

U velikom prostoru, posve katoličkom, u četvorokutu što ga tvore Spreča, na jugu, i, onda, točke Usora - Modriča - Skakava - Soli, bila je Lendava, odnosno Lindau, samostan sa 6-7 područnih župa, među kojima i Gračanica osobito Lendići, selo koje se zvalo po nekom Lendavi ili Lendi. U nekim su se muslimanskim kućama čuvala katoličke svetinje iz tih starih crkava.

Po nekim okolnim selima oko Spreče ima mjesta koja se zovu "crkvište" ili "crkvina". Jedno je takvo mjesto u Bokavićima, dok su uz Stjepanpolje Crkvine. U tuzlanskom kraju potječe iz srednjeg vijeka čitava mreža crkava, najviše oko Spreče, gdje se i danas, u muslimanskim selima, nalaze brojna crkvišta, s obzirom da se radi o kraju koji je u srednjovjekovnoj Bosni bio gotovo posve katolički i, prema tome, imao mnogo crkava, a narod uspomenu na to sačuvao bar u imenima. To važi osobito za sela koja su primila islam, te se njihovi stanovnici nisu znatnije pomjerali, a i tamo gdje je katolički puk napustio svoj rodni kraj, nije, odlazeći, rušio niti palio svoje kuće i crkve, pa su novi stanovnici pretvarali crkve u svoje bogomolje ili su ih prepustili propadanju, ali su uspomenu na crkvu sačuvali u nazivu mjesta, gdje je ona stajala. Pomenut ćemo neka od tih mjesta.

Na tlu župe Pojalja

Crkvište, crkva je nekad bila i u Poljicu, na obali Modrac jezera.

Brončane stvari nađene listopada 1951. u Bokavićima: oruđe, posude, nakit i oružje, zakopani su tamo prije tri tisuće godina. Sada su, njih 33 predmeta, čuvaju u tuzlanskom muzeju. To mjesto, malen humak obrastao šikarom, leži ispod jednog brda čiji se vrh zove Crkvište.

Na putu za Smoluću, u račvi dvaju puteva, na Crvenom Brdu, nalazi se drugo crkvište. Ovdašnja je crkva, priča narod, građena, svojevremeno, kamenom s Konjuha, koji je dodavan iz ruke u ruku, po živom lancu. Kamene ploče crkvenog poda stajale su tu donedavno. A breščić se ne može orati zbog kamena koji je još uvijek u zemlji. Ipak se donekle nazire kuda su išli zidovi, a u sredini je nezatna uleknina. Izvišeno mjesto je dugo četrnaest, a široko dvanaest metara. U ovom je kraju poznato pod imenom Crkvište.

U velikom prostoru, posve katoličkom, u četvorokutu što ga tvore Spreča, na jugu, i, onda, točke Usora - Modriča - Skakava - Soli, bila je Lendava, odnosno Lindau, samostan sa 6-7 područnih župa, među kojima i Gračanica osobito Lendići, selo koje se zvalo po nekom Lendavi ili Lendi.

U nekim su se muslimanskim kućama čuvala katoličke svetinje iz tih starih crkava.

Nedaleko odatle, uz cestu iz Gračanice prema Doboju, u Stjepanpolju, nekada posjedu vlastelina Stipana Rajkovića, kome je Tvrtko dao, osim ostalog, i ovaj kompleks zemljišta, postoje dva mjesta gdje su, prema narodnom kazivanju, bile dvije crkve. Prvo je odmah iznad kuća s lijeve strane seoskog puta, idući od glavne ceste. To je brežuljak dug 30-ak, a širok skoro deset metara, zove se Crkvine. Crkva se, po svemu sudeći, nalazila na sredini brijega, jer je tamo, u zemlji, bilo mnogo kamenova, pa su na to mjesto godinama dobacivali kamenje izorano oko po brijegu. Veliki

FEVSKI

kamenovi su iz temelja povadeni 1949. i uporabljeni za gradnju škole. Drugo je crkvište mnogo dalje u brijegu, na vrh sela.

U Brijesnici, također, postoji jedno crkvište.

U sjedištu Božićka Banovića

U selu Banovićima, iznad ceste, u gornjem kraju muslimanskog groblja, iznad grobova nalazi se samo jedan, ali - natpisa svoga radi veoma znamenit stećak, koji kazuje da tu počiva Božićko Banović i da se ovaj kraj prije petsto godina zvao Dramešin. Malo zapadnije, u dolu među brdima, u šumi, je mjesto, Bandó gazovu, gdje je, kažu neki ban imao svoje dvore. Banove potomke nazvali su Banovićanima i po nekom od njih nazvalo se i ovo selo. Natpis na spomeniku ispisan je bosančicom i čita se:

Ase leži Božićko Banović (ć)
na svojoj zemlji na plemenitoj
na Dramešini a postavše
Hlapač i Obodan i Branko z
(br)atiom.

Tu, u selu, je crkvište. Izdiže se prema Jukićima, desno, iznad potoka Dubokovca, i opće je poznat lokalitet. To je lijep brežuljak. Širina zaravanka

je osam, a dužina oko petnaest metara, i s njega puca divan pogled daleko prema sjeveru do Treštenice i Vijenca. Od crkve je kaldrma vodila prema Tulivoć-gradu. A što danas nema nikakvih tragova gradskim zidovima kažu da je kada je zidana tvrđava u Tuzli, oko 1750., vađeno iz temelja veliko kamenje i lijepi bijeli, tesani kamen prenesen u Tuzlu, i to sve iz ruke u ruku, živim lancem.

Zanimljivo: u Grabovcu leži velik, zvan Srednji kamen, na njemu je izbočina poput koluta, a na kolutu kamenova, pa su na to mjesto godinama dobacivali kamenje izorano oko po brijegu. Veliki

Draganji.

pedeset ljudi nije moglo pomjeriti. Vjerojatno je bio srednjovjekovna "sudačka stolica".

Međutim, ono što je najvažnije, zanimljiva su imena Ivovići, Marinići i Dijaci, koja svjedoče o katoličkoj prošlosti. Imena Marinići i Ivovići ukazuju, naime, na Maru i Ivu, dok su Dijaci, Đaci, starije ime od petsto godina! U srednjovjekovnoj Bosni dijak je, u stvari, pisar kod nekog gospodara, vojvode, bana, kralja... tajnik, rekli bi danas. No, ovdje su Dijaci u množini. Dijak je značio kod fratra ono što i danas znači "đak", samo što je danas dak svaki koji pohađa neku školu, a onda je to bio jedino pripravnik za svećenika. Prema tome se latinski jezik zvao dijačkim, i to ne samo u Bosni! Na osnovu toga se može zaključiti, istina, samo kao pretpostavka, bez podloge, da je ovdje mogao biti prije Turaka neki samostan i u njemu škola, kojih je nestalo dvjesto godina prije nego župe Marinići, još za akindžijskih provala u vrijeme sv. Jakova Markijskoga.

Hrvati

Tako se zove znatan dio Repnika, sela južno od Banovića. Kada je Austrija, nakon uspješnih bojeva po Slavoniji i Ugarskoj, povratila od Turke Slavoniju i dio Ugarske, Muslimani ovih krajeva su se, ako se nisu htjeli prekrstiti, morali seliti u zemlje turske carevine. A bilo je među njima onih koji su tamo došli iz Bosne kao Muslimani, iako ih je većina bila hrvatskog podrijetla, katoličke vjere, koji su primili islam. Turska ih je rado primila, pruživši im i ekonomske olakšice. Domaći Muslimani nazvali su pridošlice Hrvatima, pa tako imamo u sjeveroistočnoj Bosni nekoliko takovih mjesta, koja govore o podrijetlu njihovih sadašnjih stanovnika. Došla je, kako se sačuvalo kazivanje, jedna skupina Muslimana, među kojima i jedan hodža, u selo Banovići. Tamo je bio star hodža, pa je izbjeglica klanjao pred narodom. Tu čuju da u Repniku ima slobodne zemlje, a da tamošnji ljudi nemaju hodže, te se bjegunci tamo upute i smjeste na jedno brdo, koje se i danas zove Hrvatsko brdo, a poslije se u cijelo selo nazivalo Hrvatima, pa tako i do danas. Valjda su ti Muslimani iz Hrvatske podigli tamo i vodenicu, jer se i danas zna za Hrvatsku branu na rijeci. Sve u svezi dolaska isprijeke je u skladu s povijesnim činjenicama.

Južno od rijeke Oskove su: Višća, Đurdevik i Nvenrenča..., tj. stara župa Gostilja i nova župnička. U Gornjim Jaruškama, kod Turije, je škola na Crkvinama. Selo Jaruške se zove po crkvi Jaružici, kod sela Babica. Uz jezero Modrac je više muslimanskih sela i zaselaka. Mora da su tu uvijek bili nastanjeni, ali kao da je predomnilijsko stanovništvo u cijelosti odselilo, a došlo novo, jer nema ni crkvišta, ni gradina, ni starinskih grobova.

Ipak, u području Spreče razna su crkvišta ostala, prema narodnom pričanju, iza ranijih stanovnika, koji su odselili, a bili su to nitko drugo do Hrvati katolici.

Nastavit će se

**DRUŠTVO SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU
ZA PROIZVODNJU, UNUTARNJU I
VANJSKU TRGOVINU
"SOLI" TUZLA**

Ul. Rudarska 72, Tuzla
Tel: 075 215-585, 232-221, 233-257
za inozemstvo:
++385-75-821-1111

**ZNANJE,
POSLOVNOST,
SIGURNOST,
NAŠA I VAŠA
ORIJENTACIJA U
BUDUĆNOST**

SOLI

MLADEŽ HDZ-a1

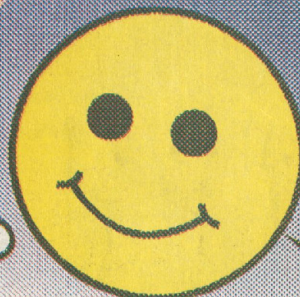

**ZA
SVOJE
NA
SVOME**

**Hrvatska demokratska zajednica
Bosne i Hercegovine
Županijski odbor Soli**

Tel. 239-477 za inozemstvo; tel/fax: ++ 387 75 821 491

**GLEDAJTE
STVARI NAŠIM
OČIMA!**

Glasnikova križaljka Br.24

1	2	3	4	5			6	7	8	9	10	11
12							13					
14						15						16
17						18						19
20						21						22
23						24						25
26												27

Robert Štraus

VODORAVNO: 1. stilsko razdoblje evr. umjetnosti, 6. grčki mislilac, 12. glasovito pariško kazalište, 13. vrsta zalivenog kolača, 14. grad u Austriji, 15. amer. bokser, Karlos, 16. rijeka u Španjolskoj, 17. polinezijski čamac, 18. inertno, 19. Ljubljanski pijanista, Bartocelj, 20. engl. krat. za "ounce", 21. put sa drvoredom, 22. feudalni dostojanstvenik, 23. oblik djelovanja, 25. morska riba, 26. nepovratna minulost, 27. zbirka pjesama Alojza Majetića

USPRAVNO: 1. velike muke, 2. omrznut, gnusan, 3. grad u Ekvadoru, 4. kratica Međunarodnog olimpijskog komiteta, 5. oznaka za Krapinu, 6. idućeg dana, 7. amer. komičar, Hardy, 8. jagnje (tur.), 9. Madagaskar, 10. redosljed slova u latinici, 11. kineska religija, 13. drevni grad u Maloj Aziji, 15. cigla, 18. srok, rima, 19. naziv za jugoistočnu Aziju, 21. ime slov. skladatelja Sossa, 22. jedan od indijanskih jezika, 24. "kilo-tona" 25. pleme Dajaka na Borneu

Rješenje križaljke broj: 23

VODORAVNO: 1. PLADANI, 6. NOVELA, 12. RASIP, 13. KUMULUS, 14. IBIS, 15. POMAK, 16. CT, 17. SIR, 18. KOPER, 19. SIR, 20. EJ, 21. DAMAR, 22. KOPE, 23. GALOPER, 25. RELEJ, 26. ALUMEN, 27. AURORA

USPRAVNO: 1. PRISEGA, 2. LABIJAL, 3. ASIR, 4. DIS, 5. AP, 6. NUMER, 7. OMAR, 8. VUK, 9. EL, 10. LUCIFER, 11. ASTREJA, 13. KOPAR, 15. POMEN, 18. KAPE, 19. SOLO, 21. DOM, 22. KER, 24. LU, 25. RU

Hrvatski Glasnik
INFORMATIVNO POLITIČKI DVOTJEDNIK

● Glavni i odgovorni urednik: mr. Ljubomir Aždajić ● Urednik u redakciji: Zvonimir Sučić ● Osnivač i izdavač: HKD "Napredak" ● Redakcija: Ozrenskog odreda bb Tuzla, tel. 23 69 81, Fax 23 13 50 ● Tehničko uređenje i priprema: Hrvatski Glasnik ● Tisak: "GRAFIKA" Tuzla ● Žiro račun kod Kreditne banke DD Tuzla: dinarski: 807020-0/7521-55-00082-3, devizni: 72700-0/7521-07-00008-0 ● Cijena za inozemstvo 3 DEM